

SOSIAALIPEDAGOGIIKAN MAHDOLLISUUDET KOULUSSA

Teija Halkola
Opinnäytetyö, syksy 2013
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diakonisen sosiaalityön
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) +
diakonian (diakoni)
virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Halkola, Teija. Sosiaalipedagogiikan mahdollisuudet koulussa.

Diak Pori, syksy 2013, 69 s, 4 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto. Sosionomi (AMK) + diakonian (diakoni) virkakelpoisuus.

Opinnäytetyö käsitteli sosiaali- ja terveysalan lähihoitajaopiskelijoiden käsityksiä sosiaalipedagogiikan sovelluksista, innostamisesta ja vaikuttamisesta. Tutkittavana oli ensimmäisen vuoden lähihoitajaopiskelijoiden kirjoittamia innostumiseen ja vaikuttamiseen liittyviä tarinoita. Tutkimuskysymykset olivat seuraavat: miten innostuminen näkyy koulussa ja miten koulussa voi vaikuttaa omien opintojensa etenemiseen.

Tutkimus oli laadullinen ja tutkimusotteena tarinallisuus. Aineisto koostuu kirjoitetuista tarinoista eli kertomuksista ja analysointi tapahtui teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä, jota pidetään myös narratiivisena analysointitapana.

Tutkimusaineisto koottiin Tampereen seudun ammattiopiston yhdessä toimipisteessä keväällä 2013. Tutkimukseen osallistuneet 12 lähihoitajaopiskelijat olivat iältään 16-19 -vuotiaita nuoria ja sukupuoleltaan naisia.

Opinnäytteen teoreettisessa osuudessa esiteltiin sosiaalipedagogiikan sovelluksia sekä oppilaitosdiakonian ja sosiaalipedagogiikan yhteisiä nimittäjiä. Tutkimusosassa selvitettiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla, millaiset asiat nuoria koulussa innostavat ja minkälaiset asiat olivat vaikuttaneet heidän opintojensa etenemiseen.

Opinnäytetyöstä pääteltiin, että muuttuneessa maailmassa sosiaalipedagogiikan sovellukset innostaminen ja vaikuttaminen näyttäytyivät mahdollisina välineinä opiskelijan opintojen etenemisen tukemiseen ja ihmiseksi kasvun prosessin vahvistamiseen.

Tutkimuksen kokoavista käsitteistä voitiin nähdä, että hyvä opettajuus, vuorovaikutuksen syvempi muoto eli dialogi sekä ryhmädynamiikka ja ammatillisuus olivat yhä edelleen hyvän opetuksen ja oppimisen lähtökohtia. Tutkimuksen pohdintaosassa mietittiin vielä pedagogisen rakkauden periaatteita, sillä jokainen nuori opiskelija on mahdollisimman hyvän ja kokonaisvaltaisen opetuksen ja ohjauksen arvoinen.

Asiasanat: sosiaalipedagogiikka, innostaminen, vaikuttaminen ja pedagoginen rakkaus

ABSTRACT

Halkola, Teija. Possibilities of social pedagogic at School.
69 p., 4 appendices. Language: Finnish. Pori, autumn 2013.
Diaconia University of Applied Sciences.
Degree Programme in Social Services, Option in Diaconal Social Work.
Degree: Bachelor of Social Services + Deacon.

This thesis deals with practical nurse students' ideas on applications of social pedagogy such as encouraging and influencing. The aim of the thesis was to study stories about getting enthusiastic and influencing written by first year practical nurse students. The research questions were about how encouraging could be seen in school work and how students could influence on the proceeding of their own studies.

The research was quality based and the approach was storytelling. The material consists of written stories or tales and the analysis was content analysis guided by stories which is also regarded as a narrative way of analyzing.

The material was collected in one of the departments in Tampere Vocational College (TREDU) in spring 2013. The participants of the study were first year female practical nurse students between 16 and 19 years of age the research was performed at the end of the first term.

The theoretical part of the thesis presents the social pedagogic applications, as well as common denominators between social work and social pedagogism at school. The research part aims at showing by what the help of content analysis what kinds of things inspire young people and what kinds of things have contributed of their studies.

It can be concluded that in the changed world the social pedagogic applications, encouraging and influencing are possible means to support student progress and strengthen the process of human growth.

The main concepts of the research show that good teaching, deep interaction or dialogue, group dynamics and professionalism are still the foundation of good teaching and learning. The pedagogical principles of love are furthermore considered at the end of the thesis, because each young student is worth of good and comprehensive education and counselling.

Key words: social pedagogism, encouraging, influencing, pedagogical love

SISÄLTÖ	
1	JOHDANTO 5
2	PEDAGOGIIKAN MÄÄRITELMÄ 7
2.1	Sosiaalipedagogiikan teoreettinen määritelmä 8
2.2	Katsaus sosiaalipedagogiikan historiaan 10
2.3	Sosiaalipedagogiikan tutkimuskohteet 11
2.4	Sosiaalipedagogia ihmistyössä 11
2.5	Sorrettujen pedagogiikkaa 12
2.6	Sosiaalipedagogiikan mahdollisuudet ja rajat sekä sosiaalinen diagnoosi 13
2.7	Pedagoginen rakkaus 13
3	SOSIAALIPEDAGOGIIKAN SOVELLUKSENA INNOSTAMINEN 15
3.1	Sosiokulttuurisen innostamisen määritelmiä 15
3.2	Innostamisen elementit ja innostajan luonteenlaatu 16
4	SOSIAALIPEDAGOGIIKAN SOVELLUKSENA VAIKUTTAMINEN 19
4.1	Persoona sosiaalipedagogiikassa 19
4.2	Kansalaiskasvatus ja sosiaalinen pääoma 20
4.3	Vaikuttamistyö 21
5	DIAKONIATYÖ INNOSTAJANA JA VAIKUTTAMISEN MAHDOLLISTAJANA KOULUSSA 24
6	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET 28
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN JA ETENEMINEN 30
7.1	Tarinallisuus 30
7.2	Analyysimenetelmä ja analyysiyksikön valitseminen 31
7.3	Aineiston keruumenetelmä, kehyskertomukset ja tutkimusetiikka 32
8	TUTKIMUSTULOSTEN MUODOSTUMINEN 35
9	TULOSTEN TARKASTELUA 46
10	POHDINTAA 55
	LÄHTEET 57
	LIITE 1: Tutkimuksen kehyskertomukset 59
	LIITE 2: Alkuperäiset lausumat ja niistä muodostuneet pelkistetyt ilmaukset 60
	LIITE 3: Alaluokkien muodostuminen pelkistetyistä ilmaisuista 64
	LIITE 4: Alaluokkien muodostuminen yläluokiksi 68

1 JOHDANTO

Ammatillinen koulutus, syrjäytymisen ehkäiseminen ja läpäisyn tehostaminen ovat ammatillisen koulutuksen arkipäivää käytäväkeskusteluissa. Huolta koetaan siitä, miten nuoria opiskelijoita voitaisiin auttaa parhaimmalla mahdollisella tavalla, jotta opiskelijat valmistuisivat ajallaan, saisivat jatkokoulutukseen tai työelämään tarvittavan tutkintotodistuksen ja työelämään vaadittavan osaamisen.

Ammattiin opettaminen on ammatillisen koulutuksen tärkein tehtävä, mutta muuttunut yhteiskunta pakottaa koulutuksen järjestäjän katsomaan peiliin opetusmenetelmien, opettajuuden sekä opetuksen sisällön suhteen. Tämän päivän ammatillisen koulutuksen nuorista noin kolmekymmentä prosenttia on erilaisia oppijoita, joten erityisesti heidän mutta myös kaikkien muiden takia opetusta on kehitettävä, sisältöä tarkistettava ja laatua parannettava, jotta vaadittaviin tuloksiin päästään hyvin erilaisista lähtökohdista olevien nuorten kanssa.

Erilaisia auttamismenetelmiä on yli neljäsataa. Yhteisenä tavoitteena voidaan pitää sitä, että ihmisiä pyritään auttamaan elämään mielekästä ja sosiaalista elämää. Auttamismenetelmistä sosiaalipedagogiikka voisi tarjota oppilaitoselämään uusia ja tehokkaita menetelmiä, sillä jo 1960-luvulta sosiaalipedagogiikan pääpaino on ollut syrjäytymisen ehkäisyssä. Hämäläinen kirjoittaa, että sosiaalipedagogisessa ajattelussa painopiste syrjäytymisen lisäksi on ollut erilaisuuden ymmärtämisessä ja huono-osaisuuden ehkäisemisessä. (Hämäläinen, 45–47.)

Tässä tutkimuksessa etsittiin narratiivisin keinoin sosiaalipedagogiikan sovelluksista, vaikuttamisesta ja innostamisesta, uusia näkökulmia ja välineitä opiskelijoiden oppimiseen, ammatillisuuden vahvistumiseen, itseksi kasvamiseen, opiskeluista innostumiseen ja vaikuttamisen haluun. Oikeat menetelmät oppimisen tukena voisivat tarkoittaa parempia oppimistuloksia, onnistuneita työssäoppimisjaksoja ja nuoren kasvamista yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi.

Tässä tutkimuksessa tutkimusaineisto oli kirjoitettuja tarinoita eli kertomuksia ja ne kerättiin eläytymismenetelmällä. Tutkimuksessa yhdistyy aineistolähtöinen ja teoriaohjaava lähestymistapa. Tavoitteenani oli lähihoitajaopiskelijoiden äänen

kuuleminen. Tutkimukseen osallistuneet olivat kaikki naisia ja iältään 16-19-vuotiaita, ensimmäisen vuoden sosiaali- ja terveystieteiden lähihoitajaopiskelijoita.

Luvussa 2 päästään teoreettisten kysymysten ja määritelmien äärelle. Luku 3 ja 4 sisältävät sosiaalipedagogiikan sovellusten eli innostamisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Luvussa viisi pohditaan oppilaitosdiakonian mahdollisuuksia koulussa ja mietitään diakonian kompetenssia sekä opiskelijoiden että henkilökunnan hyväksi. Luku 6 esittelee tutkimuksen tarkoituksen, tavoitteen ja tutkimuskysymykset. Luvussa 7 esitellään tutkimuksen toteuttamistapa ja luvussa 8 seurataan tutkimustulosten syntymistä. Luvussa 9 tarkastellaan tuloksia. Luvussa 10 pohditaan kristillisiä arvoja, oppilaitosdiakoniaa sekä tietysti innostamista ja vaikuttamista.

Kiinnostuin sosiaalipedagogiikasta ja sen mahdollisuuksista opettajaopintojeni aikana ja siitä lähtien olen liittänyt sosiaalipedagogiikkaan liittyviä perusteemoja, kuten sosiaalisen diagnoosin tekemistä, rinnallakulkijuutta, tasa-arvoista kohtaamista ja vaikuttamista omaan opettajuuteeni vaihtoehtoisena pedagogiikkana erityisopetukseen.

Tutkimuksen punaisena lankana kulkee nuorista välittäminen. Tutkimuksen tuloksista toivotaan löytyvän pedagogisia, diakonisia sosiaalisia tai dialogisia menetelmiä välittämisen lisäämiseen koulussa, mutta myös erityisesti tekijöitä, jotka lisäävät opiskelijoiden innostumista opiskeluistaan sekä vaikuttamisen mahdollisuuksia koulussa.

2 PEDAGOGIIKAN MÄÄRITELMÄ

Pedagogiikka tarkoittaa tapaa, jolla opetus järjestetään, sekä sen näkemyksellisiä että kasvatuksellisia tapoja. Jokainen opettaja joutuu pohtimaan omalla matkalla itseensä pedagogiset periaatteensa, koska vain se on tie autenttiseen opetukseen, läsnäoloon ja oppilaiden aitoon kohtaamiseen.

Opettaminen, kuten mikä tahansa ihmisen toiminta, kumpuaa ihmisen yksilön sisäisyydestä, hyvässä ja pahassa. Kun opetan, heijastan sisäisyyteni tilan oppilaisiini, aineeseeni ja siihen, miten olemme yhdessä. Jos olen valmis katsomaan peiliin enkä juokse karkuun sen edessä mitä näen, minulla on mahdollisuus saavuttaa itsetuntemusta – ja se on ratkaisevan tärkeää hyvälle opetukselle.

(Parker Palmer 1998, 24)

Meillä kaikilla on muistikuvia hyvistä ja huonoista opettajista, joten opettajuus ei ole vähäpätöinen asia. Pedagogiset neuvot eivät välttämättä tuo selkeyttä opettamiseen, mutta neuvoista voi olla apua. Suomalainen kasvatustieteilijä Katariina Stenberg tähdentää opettajan henkilökohtaisen käyttöteorian tiedostamista, sen aktiivista työstämistä ja tietoista reflektointia avaintaitona. Oman käyttöteorian tiedostaminen ja tietoinen rakentaminen helpottavat oleellisen erottamista epäoleellisesta. (Stenberg 2011, 28–29.)

Kaikessa kasvatuksessa ja opetuksessa keskustelevat opettaja, oppilas ja opetettava sisältö. Opettajalla on tavoite, oppilaalla samoin, toivottavasti, mutta sekä sisältö että tavoite vaihtuvat. Seuraavaksi esiteltävä sosiaalipedagogiikka tieteenä tarkastelee kasvatusta päämääräsuuntautuneena, tavoitteellisena ja tarkoituksenmukaisena prosessina. Kasvatustoiminnan ja oppimisen tarkoitus muodostuu kolmen perustehtävän toteuttamisesta: sivistysprosessista, sosiaalisatioprosessista ja identiteetin rakentumisen prosessista. (Nivala, 2008, 26–27.)

Sosiaalipedagogiikka on ihmistä lähellä ja auttaa ihmistä takaisin omaan yhteisöönsä. Varsinainen pedagogiikka, oppi ihmisen kasvatuksesta, kulkee käsi kädessä sosiaalipedagogiikan kanssa. Suomalainen kasvatusajattelija J.A. Hollo korostaa

opettajuutta, joka saattaa lasta kasvamaan kohti hyvää elämää. Tästä näkökulmasta kasvatusta ja opetus ovat samansuuntaisia: keskeistä kummallekin on lapsen inhimillisen kasvun tukeminen niin, että hänellä on mahdollisuus tulla siksi, mikä hän on. Näin lapsesta kasvaisi oman elämänsä vastuullinen päähenkilö. (Laursen 2006, 11–13.)

2.1 Sosiaalipedagogiikan teoreettinen määritelmä

Suomalainen sosiaalipedagogiikan asiantuntija Juha Hämäläinen korostaa kirjassaan ”Johdatus sosiaalipedagogiikkaan”, että sosiaalipedagogiikan tavoitteena on yksilön kiinnittyminen yhteiskuntaan, sen toimintajärjestelmiin ja yhteisöihin. Sosiaalipedagoginen teoria sisältää aina käytännöllisen ja toiminnallisen lähtökohdan. Sosiaalipedagogisen työ lähtee siitä, mitä ongelmille voidaan ja pitäisi tehdä. Työn keskeinen tavoite on auttaa ihmisiä itsepuun, itsestä vastuun ottamiseen ja oman elämänkulun hallintaan. Sosiaalipedagogisessa työssä korostuvat toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys. Sosiaalipedagogiikka on yksi kasvatusteorioista, jossa sosiaalista hätää autetaan pedagogisin keinoin. (Hämäläinen 1997, 16–17.)

Kasvatustieteen tohtori ja sosiaalipedagogiikasta väitellyt Kaarina Ranne on kirjoittanut sosiaalipedagogiikasta liittäen sen arkeen, yhteisöllisyyteen ja dialogisuuteen. Sosiaalipedagoginen ammatillisuus -kirjassaan Ranne on samoilla linjoilla Hämäläisen kanssa sosiaalipedagogiikan peruskysymyksistä, mutta tähdentää sosiaalipedagogiikkaan liittyen Bent Madseniin luomaa ammatillisen pätevyyden mallia, Madsenin kukkaa. Madsenin kukka on jaettu pätevyysalueisiin, jotka ovat tuottava pätevyys, ilmaisullinen pätevyys, kommunikatiivinen pätevyys, analyttinen pätevyys ja reflektiivinen pätevyys. Ranne korostaa, että oppija pätevyysalueet opittuaan ei ole vain yksittäisten menetelmien osaaja, vaan osaaminen muodostaa yhtenäisen toiminnallisen kokonaisuuden. (Ranne 2002, 46–47.)

Madsenin kukan terälehdet edustavat sosiaalipedagogisesti suuntautuneen ammattihenkilön eri pätevyysalueita yhdistyen keskiössä toimintapätevyydeksi, ammatilliseksi käyttöteoriaksi. Toimintapätevyys näyttäytyy eri ihmisillä erilaisena riippuen ammattihenkilön persoonallisista vahvuuksista eli siis siitä, missä määrin pätevyysalueet ovat käytössä. (Ranne, Sankari, Rouhiainen - Valo, Ruusunen 2005.)

Juha Hämäläinen (1999) määrittelee sanan sosiaalipedagogiikka hyvin. Sosiaalipedagogiikka muodostuu kahdesta sanasta sosiaalinen ja pedagogiikka. Edellinen eli sosiaalinen määrittää jälkimmäistä, pedagogiikkaa. Voidaan sanoa, että sosiaalipedagogiikka on sosiaalista pedagogiikkaa, mutta mikä oikeastaan tekee pedagogiikasta sosiaalista. (Hämäläinen 1999, 15–16.)

Pedagoginen tarkoittaa laajasti oppia ihmisen kasvatuksesta tai kasvatuksen taitoa. Sosiaalinen-sanalla on ainakin kolme eri merkitystä: yhteiskunnallinen, yhteisöllinen ja ihmisten vuorovaikutusta koskeva solidaarinen, toisia huomioon ottava ja huono-osaisien auttamiseen suuntautuva näkökulma.

Suomalainen sosiaalipedagogiikan tutkija Elina Nivala (2008) korostaa, että jos sosiaalipedagogiikassa korostetaan yhteisöllis-vuorovaikutuksellista merkitystä, sosiaalipedagogisessa tarkastelussa korostuu kasvatuksen luonne erityisesti ihmisten välisissä vuorovaikutussuhteissa tapahtuvana ja erilaisissa yhteisöissä toteutuvana kasvun tukemisen prosessina. Kasvatuksen socialisaatiotehtävän rinnalla on kaksi muutakin tehtävää; persoonan rakentumisen tukeminen ja sivistysprosessin tukemisen edistäminen. Sosiaalipedagoginen on tällöin sosiaalista kasvatusta, jonka tavoitteena on ihmisen sisäisen sosiaalisen kasvupotentiaalin toteutumisen tukeminen ja yhteiselämän valmiuksien kehittäminen. Käytännön toiminnassa huomio kiinnittyy kasvatuksellisten vuorovaikutussuhteiden aikaansaamiseen ja yhteisöjen ja niiden kasvatussuhteiden vahvistamiseen. (Nivala 2008, 30–31.)

Nivala (2008) kirjoittaa, että sosiaalipedagogiikka on ajattelu ja toiminnan traditio, joka yhdistää kohteenaan olevien ilmiöiden tarkastelussa sosiaalisen ja kasvatuksellisen näkökulman. Toinen näkökulma on käytännön ja teorian yhteys, joten sosiaalipedagogiikka voidaan luonnehtia toimintatieteeksi. Kolmantena periaatteena on sosiaalipedagogisen teorian ja tutkimuksen normatiivisuus, joka korostaa kasvatuksen ymmärtämisen lisäksi ohjeita sosiaalipedagogisen toiminnan toteuttamiseksi ja sen kehittämiseksi. Näistä periaatteista seuraa sosiaalipedagogiikan perusluonteeseen kuuluva yhteiskuntakriittisyys. Tämä tarkoittaa pyrkimystä yhteiskunnallisen todellisuuden kriittiseen tarkasteluun ja vallitsevien epäkohtien tiedostamiseen ja muuttamiseen. (Nivala 2008, 25–26.)

Lisäksi sosiaalipedagogiikan sosiaalinen luonne korostuu yhteiskunnallisessa ja huono-osaisuuteen liittyvässä sosiaalityössä. Sosiaalipedagogiikka liittyy vahvasti

auttamistyöhön, jossa pyritään ehkäisemään, kohtaamaan ja lievittämään sosiaalisia ongelmia ihmisen kasvuprosesseja tukemalla. Ongelmien voidaan nähdä johtuvan yksilön yhteiskunnallisesta sopeutumattomuudesta eli sosialisoinnin epäonnistumisesta, joka aiheuttaa syrjäytymistä tai sen uhkaa. Toisaalta huomio voidaan kiinnittää sosiaalis-materialisiin puutteisiin elinolosuhteissa. Sosiaalipedagogisen toiminnan tarkoituksena voi määritellä yksilön integroitumisen uudelleen yhteiskuntaan tai se voidaan nähdä puutostiloihin ja sosiaalisiin ongelmiin vastaamaan pyrkiväksi kasvatukselliseksi toiminnaksi. (Nivala 2008, 30–31.)

2.2 Katsaus sosiaalipedagogiikan historiaan

Lähtökohdan sosiaalipedagogiikan kehittymiselle loivat saksalaiset Karl Mager (1819-1879) ja Adolph Diesterweg (1790-1866), jotka ensimmäisinä ottivat sosiaalipedagogiikan käyttöön ja tulkitsivat sen sisältöä. Mager korosti sosiaalipedagogiikalla kasvatuksen tutkimuksen osaa, kun taas Diesterweg painotti tulkinnassaan pedagogista näkökulmaa huono-osaisten auttamiseen ja sosiaalipedagogiikan läheistä yhteyttä sosiaalipolitiikkaan. (Hämäläinen 1999, 45–47.)

1900-luvun taitteessa saksalainen sosiaalipedagogiikan teoreetikko Herman Nohl pelkistää sosiaalipedagogiikan virtaukset viiteen keskeiseen virtaukseen: sisälähetysliike ja siinä vaikuttava lähimmäisenrakkaus, työväenliike ja sosialismin aate, naisemansipatioliike, nuorisoliike ja pedagoginen liike, joka sisälsi koulukasvatuksen, vapaan sivistystyön ja nuorisotyön kehittämisen liikkeitä. (Hämäläinen 1999, 50–51.)

1960-luvulta lähtien saksalaiset ovat olleet sosiaalipedagogiikan tieteen kehittäjiä ja siitä lähtien sosiaalipedagogiikka on ollut läheisesti kiinni ihmisen arjessa, niihin reaalisiin oloihin, joissa ihmiset asuvat ja vaikuttavat. Sosiaalipedagogisessa ajattelussa on suuri paino syrjäytymisen ehkäisyssä, erilaisuuden ymmärtämisessä ja huono-osaisuuden ehkäisemisessä.

2.3 Sosiaalipedagogiikan tutkimuskohteet

Sosiaalipedagogiikka on kiinnostunut kasvun prosesseista, joista muodostuvat yhteiskuntaan integroituminen, sosiaalinen toimintakyky, yhteiskunnallinen identiteetti, osallisuus ja osallistuminen sekä riittävä elämänhallinta yhteiskunnan jäsenenä. Nygvistin mukaan (1998) sosiaalipedagogiikka on kiinnostunut niistä ongelmista, joita ihmisillä on integroitumisessa elämisen laatua, osallisuutta ja elämänhallintaa ylläpitäviin yhteiskunnan toimintajärjestelmiin ja yhteisöihin. (Nygvist 1995, 30–36.)

Kolmanneksi sosiaalipedagogiikka tutkii toimintaa, jonka tarkoituksena on edistää täysipainoista yhteiskunnan jäsenyyttä sekä ehkäistä ja lievittää integraatio-ongelmia, syrjäytymistä ja muuta huono-osaisuutta.

Hämäläisen (1999) mukaan tutkimuskohteet ovat vahvasti ihmisen subjektiivisessa eli toimijana olemisessa ja siksi perusteemoina ovat elämänhallinta ja sen tukeminen elämänkaaren eri vaiheissa. Lisäksi lasten ja nuorten kohdalla puhutaan sosiaalisesta vammautumisesta eli tekijöistä, jotka aiheuttavat lasten syrjäytymistä ikätovereista ja elämästä jo varhaisessa vaiheessa. Aikuisväestön sosiaalipedagogiikka puhuu sosiaalisesta toimintakyvystä ja yhteiskuntaan integroitumisesta, elämäntavan muuttamisesta sekä minä - ja me-identiteetin rakentumisesta. (Hämäläinen 1999, 32–33.)

2.4 Sosiaalipedagogia ihmistyössä

Sosiaalipedagogisessa työssä voidaan erottaa eri tasoja: yksilöllinen ohjaus ja neuvonta, ryhmässä tai ryhmän kautta tapahtuvat pedagoginen vaikuttaminen, erilaisissa yhteisöissä toimiminen ja ihmisten kasvatuspotentiaalien hyödyntäminen, ihmisten aktivointi poliittiseen toimintaan sekä kulttuurinen vaikuttaminen pedagogisten tarkoituksien saavuttamiseksi.

Sosiaalipedagoginen työote korostaa edelleen sokratelaisista ajattelutapaa siitä, että ihmisiä autetaan itse oivaltamaan omat mahdollisuutensa. Tämän takia sosiaalipedagogisessa työssä korostuvat toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys. Työssä korostuu aito dialogi, tuloksellinen vuorovaikutus, avoimuus, luovuus ja tilanneherkkyys.

Sosiaalipedagoginen työ on tämän takia myös identiteettityötä. Ihmisiä autetaan rakentamaan omaa identiteettiään työstämällä omaa elämänhistoriaansa, analysoimalla elämäntilannettaan ja hahmottamalla tulevaisuuttaan. Nämä taidot vaativat työntekijältä erityisen paljon osaamista, ymmärrystä sekä jatkuvaa taitojen kehittämistä.

2.5 Sorrettujen pedagogiikkaa

Sosiaalipedagogiikan sovellutuksista mielenkiintoisin koskee sorrettujen pedagogiikkaa. Brasilialaisen kasvatusteoreetikko Paolo Freire (1921-1997) oli sosiaalipedagogiikan suuria ajattelijoita ja hänen tavoitteenansa oli luoda yhteiskunnallista ja poliittista emansipatiota herättämällä sorretut ihmiset tiedostamaan yhteiskunnallisen muutoksen mahdollisuus ja toimimaan yhdessä muutoksen aikaansaamiseksi, köyhyyttä ja sortoa aiheuttavien valtarakenteiden uudistamiseksi.

Vaikka Freire rakensi pedagogista teoriaansa Latinalaisen Amerikan näkökulmasta, hänen ajattelullaan on kuitenkin yleistä ja hyvin sosiaalipedagogiikkaan sopivaa kantavuutta. Hän haastaa erilaissa yhteiskunnissa olevia ihmisiä pohtimaan sitä ketkä ovat sorrettuja ja heidän pedagogista kohtaamistaan.

Freiren ajattelussa yhdistyvät yhteisöllisyyteen kasvamisen ja persoonallisen kasvun teemat. Hän ei itse puhunut sosiaalipedagogiikasta, mutta käytti sitä tiedostamattaan rakentaessaan radikaalia yhteiskunnallista muutokseen tähtäävää ohjelmaa. Freire otti pedagogiseen ohjelmaansa oppeja marxilaisesta yhteiskuntateoriasta ja katolisen kirkon piirissä vaikuttaneesta vapautuksen teologiasta.

Freiren sosiaalipedagogiikan sovellus perustuu kahden tasa-arvoisen ja vapaan ihmisen aitoon dialogiin, jonka pohjalle persoonallisuuden kasvu ja yhteinen ongelmanratkaisu rakentuvat. Hänen ohjelmansa punainen lanka on yksilön persoonallisuuden rakentuminen yhteisössä, aidoissa dialogeissa yhteisön muiden jäsenten kanssa. Tavoitteena on dialogisuudelle rakentuvat, demokraattinen, solidaarisuuden ja yhteisvastuun yhteiskunta.

Kriittiseen tietoisuuteen kasvaminen on Freiren pedagogisen ajattelun peruskiviä. Se tarkoittaa vapautumista apatiaa ja fatalismia ylläpitävästä naiivista tietoisuudesta.

Kriittisen tietoisuuden syntyminen ihmisissä on kulttuurisen ja poliittisen demokratian edellytys.

2.6 Sosiaalipedagogiikan mahdollisuudet ja rajat sekä sosiaalinen diagnoosi

Sosiaalipedagogiset hankkeet voivat Hämäläisen (1999) mukaan kohdistua ihmisten auttamiseen akuuteissa kriiseissä tai toimia pitkän aikavälin ohjelmina ongelmien ehkäisemiseksi ja lievittämiseksi. Sosiaalipedagogiikka toimii hyvin yläkäsitteenä organisaatioille, jotka suuntautuvat sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseen, ehkäisemiseen ja lievittämiseen pedagogisin keinoin. Kyse on konkreettisista toimista sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseksi.

Sosiaalipedagogiikka ei merkitse vain yhtä tapaa tulkita yhteiskunnallista todellisuutta. Sosiaalipedagogisia tulkintoja voidaan tehdä erilaisista ihmis-, tiede- ja historiankäsityksistä käsin. Sosiaalipedagogiikalla voidaan ymmärtää ihmistä yhteiskunnan jäsenenä, sosiaalisten ongelmien syntyä ja mahdollisuuksia niiden lievittämiseksi, kasvatustoiminnan luonnetta ja yhteisöllisyyden dynamiikkaa. (Hämäläinen 1999, 92–94.)

Puhuttaessa sosiaalipedagogiikan rajoista ja mahdollisuuksista, mukaan on otettava sosiaalipedagoginen ammatillisuus, jolloin mukana on sosiaalipedagoginen näkemys tai työntekijällä oikeastaan sosiaalipedagogiset silmälasit työväliseenään. Sosiaalipedagogisesti orientoitunut ammattilainen arvioi erityisesti yksilön, mutta myös ryhmän, sosiaalisen ympäristön ja tekee sosiaalisesta ympäristöstä sosiaalisen diagnoosin. Tämä tarkoittaa esim. lapsen tai nuoren kasvu-, koulu-, vapaa-ajan ja ympäristön vaikutusten havainnointia ja huomioimista. Sosiaalisen diagnoosin jälkeen ammattilainen tekee tarkoituksenmukaisen intervention asiakkaan sosiaaliseen elämään. (Ranne ym. 2005, 33–35.)

2.7 Pedagoginen rakkaus

Tutkimuksen tässä vaiheessa on käynyt jo ilmi, että vahvalla teoriaosuudella halutaan korostaa opiskelijan ja asiakkaan kokonaishyvinvoinnin näkökulmaa. Sosiaalipedagogiikka tarjoaa kokonaisvaltaisen ohjausteorian siihen erään

näkemyksen, mutta Suomessa Simo Skinnari on kirjoittanut paljon pedagogisen rakkauden teemasta. Tämän päivän opettaja on monenlaisissa ristipaineissa ja mitään puolta ihmisen kasvatuksessa ja elämän rikastuttamisessa ei saisi unohtaa. Skinnarin (2004) mukaan kasvattajalla tulee aina olla suhteessa kasvatettaviinsa pedagogisen rakkauden näkökulma, joka tarkoittaa kaikesta itsekkyydestä vapaata pyrkimystä auttaa ihmistä rikkaampaan elämään ja oman itsensä löytämiseen. (Skinnari 2004, 19–22.)

Muuttunut nykyaika pakottaa opettajan muutokseen, jotta hänellä olisi mahdollisimman paljon annettavaa kasvatettavilleen. Todennäköisesti vanhanaikainen kuiva opetus, joka huipentuu spekulointeihin ja viileään läsnäoloon on aikansa elänyt. Tämän päivän opettajan tulisi olla myötätuntoinen, lämmin ja pedagogisen rakkauden lävistämä, vahvaa ammatillisuutta unohtamatta. Stenberg (2011) lainaa Skinnarin ajatuksia ja kirjoittaa eettisen opettajuuden ytimen muodostuvan aidosta kiinnostuksesta ja rakkaudesta sekä oppilaita että totuutta kohtaan. Omalla suhtautumisellaan opettaja kutsuu oppilaita etsimään oman elämänsä tarkoitusta. Pedagoginen rakkaus perustuu siihen, että kasvatettava nähdään kokonaisuutena eikä ominaisuuksiensa summana. Jokainen ihminen on ainutlaatuinen. (Stenberg 2011, 11–14.)

Suomalainen filosofi Maija-Riitta Ollila (1992) kirjoittaa, että rakkauden taito on tulevaisuuden ihmisen merkityksellisimpiä taitoja. ”Elämä, josta rakkaus puuttuu, on hyvin sujuvaa, mutta merkityksetöntä.” Ihmisen perustaito tulisikin olla kyvyssä rakastaa, sillä muuten ihmisen elämäkokemus jää ankkuroitumatta. Rakkauden näkökulmalla tässä yhteydessä ei tarkoiteta ihmisen välineellistämistä millään tavalla, vaan sillä pyritään voittamaan itsekkyyttä ja pyritään yhteisyyteen. Ihmiskunnan hyvinvoinnilla voi olla merkitys juuri rakkauden taidon oppimisessa. (Ollila 1992, 24–25.)

3 SOSIAALIPEDAGOGIIKAN SOVELLUKSENA INNOSTAMINEN

Sosiaalipedagogiikan yksi sovellus ja suuntaus on innostamisen teoria. Leena Kurki (2000) kertoo, että innostaminen on arkipäivän sosiaalisen toiminnan väline, jonka avulla ihmiset saadaan toimimaan ja motivoitumaan. Vain osallistumisen kautta ihminen voidaan ohjata itseavun tielle ja oman elämänhallinnan äärelle.

Sosiokulttuurinen innostaminen on yksi sosiaalipedagogiikan mielenkiintoisimmista sovelluksista ja tässä ajassa erittäin tärkeä osallistavan kasvatuksen menetelmä. Koulumaailmassa sosiokulttuurinen innostaminen on oppilaiden innostamista toimintaan sen suunnittelusta arviointiin saakka.

3.1 Sosiokulttuurisen innostamisen määritelmiä

Sosiokulttuurinen innostaminen (animation sociokulturelle) syntyi Ranskassa toisen maailmasodan jälkeen. Sosiaalisen kasvatustyön ammattina sitä alettiin harjoittaa 1960-luvulla vapaaehtoistyön pohjalta. Kurki (2000, 24–28).

Käsitteen animation etymologinen (anima/ animus) on dynaamisen elämän ja hengen antamista. Etymologisesti innostaminen on siis elämän antamista ja toimintaan motivoitumista, suhteeseen asettumista ja yhteisön puolesta toimimista. Sosiokulttuurinen innostaminen on pedagoginen liike, jonka tavoitteena on saada ihmiset osallistumaan oman elämänsä ja yhteisöjensä elämän aktiiviseen ja tiedostavaan rakentamiseen. (Kurki 2006, 79–80.)

Tärkeää on ymmärtää, että yksilö on kulttuurin toteuttajan lisäksi myös sen luoja ja kulttuurilla on aina edessään tulevaisuuden projekti. Kulttuurin oleellinen elementti on inhimillinen aktiviteetti, osallistuminen ja jokaisen ihmisen tietoiseen valintaan perustuva toiminta. Tämä merkitsee tärkeiden aloitteiden tulemista ihmisiltä itseltään.

Innostamisella ei ole omia toimintamenetelmiä, vaan ne haetaan eri tieteiden ja taiteiden piiristä. Oleellista on, että perustuvat osallistavaan pedagogiikkaan, joka tähdentää ihmisten välisten vuorovaikutuksen maksimointia. Metodien ja todellisuuden

kohtaamiseksi on liikuttava niillä tietoisuuden tasoilla, joilla esim. nuoret ovat ja liikkuvat.

Innostamisen pitää olla aina hyvin suunniteltua, reflektoitua, arvioitua ja sen pitää lähteä sitä tarvitsevan yhteisön tarpeista. Liikkeelle lähdetään yhdessä, mikä on tilanne, nyt, mitä voitaisiin tehdä ja miten toimitaan jos tavoitteisiin päästään. Tätä utopistista näkyä kohti lähdetään yhdessä, valitaan toiminnan välineet ja askel askeleelta mennään kohti parempaan kouluun/ yhteisöön tai maailmaa.

Paulo Freire ehdotti liikkeelle panevana voimana, innostamisen välineenä yhteiskunnan kriittistä analysointia (sosioanalyttinen vaihe), joka tarkoittaa todellisuuden ymmärtämistä ennen kuin sitä voi muuttaa. Toiseksi hän ehdotti analyysin tuloksena saatua todellisuutta (hermeneuttinen vaihe) eli nähdään konkreettisesti millainen ihannekoulu/ yhteisö olisi. Lopuksi käytännöllinen vaiheen läpi päästään kohti parempaa tulevaisuutta. Freire ei anna valmiita vastauksia, vaan hän johdattaa ihmiset kokemaan, ajattelemaan, pohtimaan, tiedostamaan, toimimaan ja pohtimaan. (Kurki 2000, 98–118.)

3.2 Innostamisen elementit

Innostamisen elementit ovat aina hyvin suunniteltuja ja päämäärätietoisia.

1. Innostamisella pyritään sosiaalisen liikkeen aikaansaamiseen ja sosiaaliseen muutoksen luomiseen ja vahvistamiseen.
2. Innostaminen on kasvatusta, joka juurtuu aktiiviseen ja osallistavaan pedagogiikkaan ja siitä nousevaan metodologiaan.
3. Innostamisen avulla murretaan elitistinen näkemys kulttuurista. Jokaisella on kykyjä toimia oman elämänlaatunsa luojana ja aktiivisena osallistujana.
4. Innostaminen sekä luo itsenäisiä sosiaalisia ryhmiä ja toimivia ryhmäprosesseja että vahvistaa niitä.
5. Innostaminen koostuu sosiaalisista käytänteistä, jotka saavat aikaan aloitteellisuutta, osallistumista sekä toimintaa sekä näiden pohdinnan vuorovaikutusta.

6. Innostamisessa kaksi pilaria, aatteellis - filosofinen pilari ja menetelmien ja tekniikoiden pilarit.

7. Innostuminen ei ole mitä tahansa toimintaa, vaan perustuu aina suunnitelmallisuuteen ja päämäärätietoisuuteen.

8. Innostuminen on yksilöllisen ja ryhmien välisen kommunikaation järjestelmä. (Kurki 2006, 83–84.)

Ranskalainen innostamisen auktoriteetti Jean Gillet (1995, 44–48) kärjistää innostamisen kylmäksi ja kuumaksi maailmaksi. 1960-luvulta lähtenyt radikalisoinnin aika oli hänen mielestään kuumaa aikaa, mutta nykyaika kylmää. Nykyään kuitenkin ajatellaan, että kuuma aika voisi olla uudelleen alkamassa, sillä monet kolmannen sektorin liikkeet ja aatteet ovat palanneet juurilleen.

Kurki (2006) kirjoittaa, että innostamisen rakenteissa on aina mukana kolme ulottuvuutta: pedagoginen, sosiaalinen ja kulttuurinen. Tämän kolmikannan avulla pyritään sekä ihmisten yhteisölliseen sitoutumiseen että heidän persoonallisten arvojensa kehittymiseen. Erityisesti sosiaalinen ulottuvuus keskittyy ryhmään ja yhteisöön, mutta tässä korostuu kasvatuksellinen ulottuvuus. Kasvatuksellisen ulottuvuuden ydin on persoona, jolloin toiminnan tavoitteena on ihmisen persoonallista kehittymistä, mahdollisia asenteiden muutoksia, kriittisen ajattelun syntymistä, oman vastuun tiedostamista, herkistymistä ja motivaation herättämistä. (Kurki 2006, 154–155.)

Sosiokulttuurisen innostajan tehtävänä on toimia katalysaattorina, dynamisoijana, herkistäjänä, yllyttäjänä, rohkaisijana, tukija ja motivaattorina ihmisten innostamisessa toimintaan kohti parempaa maailmaa. Laajassa mielessä hän on kasvattaja ja silloin kasvattajan työssä yhdistyy em. elementit. Liikettä ei kuitenkaan tapahdu ilman herkistymistä ja motivoitumista, joten ihmisten herättelemine ja tietoisuuden koskettaminen on innostamisen perustaito.

Innostaminen ei onnistu ilman omaa innostumista. Tiettyä paloa tarvitaan eikä kutsumuksesta ole haittaa. Hyvän innostajan tulisi olla itsensä kanssa tasapainoinen ihminen, joka kulkee kohti kypsyttä. Aidossa ammatillisuudessa nousee aina palvelun

henki ja persoonallisuus sekä tehtävään sitoutuminen. Lisäksi innostajaa luonnehtii avoimuus, herkkyys, vapaus, luovuus ja ilmaisukyky.

Ryhmän muodostamisessa ja erilaisessa vuorovaikutustilanteissa keskustelu ja kyky ”noukkia” kommentteista oleellinen (rakentava vuoropuhelu) on tärkeää. Lisäksi on opiskeltava ryhmä- ja kommunikaatiotaitoja, hallintoa, puhetekniikkaa, musiikkia, kuvataidetta, tanssia, teatteria, kirjallisuutta, taidetta urheilua tai ainakin oltava niistä kiinnostunut. Opiskelijan/ asiakkaan ohjaus ja hänen sitouttamisensa, kehityksen tukeminen on kuitenkin koulutuksen ja kasvatuksen tärkein asia. Se luo aidon perustan ammatilliselle toiminnalle, sosiaaliselle ja pedagogiselle.

Kurki (2006) korostaa, että innostaja on lähinnä tuki, koordinoija, motivoija ja samalla herkistäjä. Innostajan työ on tärkeää, koska aitoa osallistumista ei synny ilman aitoa herkistymistä ja motivoitumista. Herkistämällä tarkoitetaan tässä yhteydessä arkipäivään puutuneiden ihmisten herättelyä, heidän tietoisuutensa koskettamista. Samalla herätellään tiettyjä intressejä eli yritetään saada ihmisten huomio kiinnittymään sellaiseen toimintaan, jonka he kokevat subjektiivisesti, oman elämänsä kannalta arvokkaaksi ja merkitykselliseksi. Innostaja auttaa näin ihmistä haluamaan lisätietoa elämästään, ympäristöstään ja suhteestaan historiaansa. Ihmisen omat kulttuuriset vaatteet ja tavoitteet nousevat tärkeäksi: mitä he itse tahtovat. (Kurki 2006, 152–153.)

Nivala (2006) korostaa, että sosiokulttuurisen innostamisen pedagogiset, sosiaaliset ja kulttuuriset interventiot ovat toimiva apu kaikkien kansalaisten osallisuuden kokemiseen. Nämä kokemukset saavat aikaan ryhmäkokemuksia, joiden kautta ihminen saa kokemuksen siitä, mitä hän on suhteessa toisiin ihmisiin. Tätä kautta ihminen kasvaa vastuuseen ensin itsestään ja sen jälkeen mahdollisesti myös toisista ihmisistä. (Nivala 2006, 180–181.)

4 SOSIAALIPEDAGOGIIKAN SOVELLUKSENA VAIKUTTAMINEN

Tässä tutkimuksessa sosiaalipedagogiikan sovelluksista oppilaitoksessa mukana mahdollisuuksina ovat innostaminen ja vaikuttaminen, ja siksi vaikuttamista katsotaan nyt sekä yksilön että yhteisön näkökulmasta.

Kurki ja Nivala (2006) kirjoittavat, että sosiaalipedagogiikka on yhteiskuntatieteisiin laajasti perustuva kasvatuksellinen oppiala, joka yhdistää sekä sosiaalisen että pedagogisen lähestymistavan. Nykyisissä määrittelyissä sosiaalipedagogiikka nähdään kaksinapaisena, joka tarkoittaa sosiaalista kasvatusta ja ihmisen kasvamista yhteiskuntaan ja yhteiselämään toisten ihmisten kanssa. Toisaalta toinen erityistehtävä on syrjäytyneiden ja onnettomina elävien ihmisten kasvatuksellinen tukeminen arkipäivässä niin, että he pienin askelin kykenisivät kehittämään sekä omaa että yhteisönsä elämää inhimillisemmäksi ja täydellisemmäksi. (Kurki & Nivala 2006, 10–12.)

Sosiaalipedagogiikka on luonteeltaan normatiivista, jolloin pohditaan sitä, mikä ihminen on omassa yhteiskunnassaan, mutta myös sitä miten ihminen voisi päästä kohti hyvää, inhimillistä, solidaarista ja oikeudenmukaista elämää. Kurki ja Nivala (2006, 68–71) tähdentävät, että jokainen persoona ymmärretään yhtä ainutlaatuisena ja arvokkaana persoonana, joka kuitenkin kasvaa täyteen persoonaansa yhteisössä ja yhteydessä toisiin yhtä ainutlaatuisiin persooniin.

4.1 Persoona sosiaalipedagogiikassa

Kurki (2006) kirjoittaa, että sosiaalipedagogisesti ymmärretty persoonan yksilöllinen arvokkuus ja siihen juurtuva sosiaalisuus tulevat hyvin esiin personalismin filosofiassa. Personalistinen liike syntyi 1900-luvun alussa vastalauseena silloiselle yhteiskuntajärjestykselle. Personalismissa inhimillinen persoona ja ihmisten väliset persoonalliset, dialogiset suhteet asetetaan myös tieteelliseen keskusteluun. Personalismin mukaan on oleellista ymmärtää, että persoonaan kuuluu toiselle ihmiselle avoinna oleva vapaus, eikä suuntautuminen itseän niin kuin individualismissa. Ihminen kehittyy ja kypsyy nimenomaan suhteessa toisiin ihmisiin ja siksi persoona ja yhteisö

ovat aina kiinteässä suhteessa toisiinsa. Kurki jatkaa: ”Ihmisestä tulee persoona vain yhteisössä, ja yhteisö on aito ja todellinen vain silloin kun se muodostuu elävistä ja vastuullisista persoonista.” (Kurki 2006, 135–136).

Ranskalainen personalismin isä Emmanuel Mounierin (1905–1950) mukaan ihminen etsii jatkuvasti mahdollisuuksia olla enemmän kuin mitä hän on sillä hetkellä. Ihmisenä olemisessa tämä merkitsee sitä, että yksilö etsii omaa horisonttiansa elämässä, ja tämä kutsumus voi yhdistää kaikki hänen toimintansa. Ainoastaan ihminen itse voi löytää kutsumuksensa ja välineet sen toteuttamiseksi. Tämä mahdollistaa uuden maailman kehittämisen vanhan tilalle ja rakennusaineita ovat sosiaaliset, yhteisölliset ja dialogiset suhteet. Myös aikaisemmin mainittu brasilialainen Paolo Freire loivat samanlaisen perustan kansalaisuuden sosiaalipedagogiikalle. (Kurki 2006, 137 – 137.)

Nivala artikkelissaan ”Kunnon kansalainen yhteiskunnan kasvatuksellisena ihanteena” – artikkelissaan kertoo taustaa sosiaalipedagogiselle kansalaiskasvatukselle. Euroopan Neuvosto käynnisti vuonna 1997 laajan kansalaiskasvatuksen projektin, jonka päätavoitteena oli tukea kansalaisten aktiivisen osallistumisen valmiuksia sekä luoda siihen uusia mahdollisuuksia. Tämän työn toinen vaihe päättyi eurooppalaiseen kansalaiskasvatuksen teemavuoteen vuonna 2005. (Nivala 2006, 83–84.)

Työn tuloksena oli, että toiminnallisen kansalaisuuden edellyttämiä valmiuksia ja asenteita ei voida lisätä lakimuutoksilla, julistuksilla tai poliittisilla keskusteluilla vaan kasvatuksella. Nivala (2006) korostaakin, että aktiivinen kansalaisuus edellyttää tietoa ja ymmärrystä yhteiskunnan toiminnasta, sen laeista ja järjestelmistä, mutta näiden lisäksi tarvitaan myös taitoa ja toimintakykyä. Aktiivinen kansalaisuus edellyttää toiminnallista ulottuvuutta ja se tapahtuu vain harjoittelemalla vaikuttamista, päätöksentekoa ja yhteistyötä sekä osallistumalla kansalaistoimintaan.

4.2 Kansalaiskasvatus ja sosiaalinen pääoma

Koska sosiaalipedagogiikka on yhtä aikaa sosiaalinen ja pedagoginen ja kansalaiskasvatus liittyy oleellisesti sosiaalipedagogiikan sovellukseen, otan tähän yhteyteen mukaan myös sosiaalisen pääoman. Sosiaalipedagogiikka korostaa ihmisen kokonaishyvinvointia sekä ihmisen juurruttamista osaksi toimivaa yhteiskuntaa ja koen, että sosiaalisen pääoman ymmärtämisen kautta päästään lähemmäksi tavoitetta.

Nivala (2006) kirjoittaa, että sosiaalinen pääoma on ennen kaikkea yhteistyötä helpottavaa verkostoitumista, joka auttaa ihmisiä ja yhteisöjä vahvistamaan identiteettiään ja suuntaamaan kohti yhteisiä päämääriä. Sosiaalipedagogiikassa puhutaan usein solidaarisuudesta, vastavuoroisuudesta ja me-hengestä. Sosiaalinen pääoma määritellään tässä hetkessä olevaksi epämuodolliseksi normiksi, joka edistää yhteistyötä kahden tai useamman henkilön välillä. Sosiaalista pääomaa rakentavat normit voivat olla kahden ihmisen välisiä vuorovaikutussuhteita, mutta myös kokonaisia oppijärjestelmiä. Näiden järjestelmien pitäisi aina aktivoitua inhimillisissä suhteissa, mutta myös vastavuoroistua. Vastavuoroisuuden pitäisi sosiaalisessa pääomassa tulla näkyviksi toiminnan muodoiksi ja perusteiksi, jolloin normeina voisivat olla esim. rehellisyys ja luotettavuus. (Nivala 2006, 120–122.)

Giddens (2004, 134) kirjoittaa ja viittaa sosiaalisen pääoman tärkeyteen ja korostaa siinä dialogista demokratiaa, jossa toisen ihmisen ainutkertaisuuden tunnustaminen ja valmius kuunnella hänen näkemyksiään sekä myös keskustella niistä, on välttämätöntä. Giddensin mukaan ihmisten keskinäisten suhteiden alueella ” ystävyyskäden ” tarjoaminen on eettistä työjärjestystä, jonka tavoitteena on vuorovaikutuksellisen ja keskusteleavan, dialogisen demokratian syntyminen.

Giddensiläinen keskustelu ja sosiaalipedagoginen lähestymistapa ovat lähellä toisiaan. Molemmissa pohditaan luottamusta ja sen syntymistä ja nähdään, että luottamus on toisaalta luottamusta minä-identiteettiin ja sen jatkuvuuteen, mutta myös luottamusta toimintaympäristön pysyvyyteen ja toiseen ihmiseen. Näiden perustana on uskallus asettua dialogiseen ja tasavertaiseen suhteeseen toisen ihmisen kanssa. (Nivala 2006, 126 - 127.)

4.3 Vaikuttamistyö

Sosiaalipedagogisessa ajattelussa keskiössä on yhteiskunnallinen ja yhteisöllis-vuorovaikutteinen näkökulma, koska kyse on sosiaalisuuden vahvistamisesta ja yhteiselämän vahvistamisesta valmiuksia kehittämällä. Näistä periaatteista seuraa sosiaalipedagogiikkaan liittyvä yhteiskuntakriittisyys. Epäkohtien tarkastelu ja niiden tiedostaminen pitäisi johtaa niiden muuttamiseen ja sitä kautta haluun vaikuttaa. Vaikuttamistyö on strategisesti suunniteltua toimintaa, jonka tarkoituksena on vaikuttaa

päätöksentekijöihin, jotta he kantaisivat vastuunsa ihmisoikeuksien toteutumisesta ja puuttuisivat epäoikeudenmukaisuuden syihin.

Kirkon Ulkomaanavun mukaan vaikuttamistyö on olennainen osa ihmisoikeusperustaista kehitysyhteistyötä. Oikeusperustaisessa kehitysyhteistyössä vahvistetaan kehitysmaiden ihmisten tietämystä heidän oikeuksistaan ja tuetaan heidän työtään näiden oikeuksien puolustamiseksi ja vaatimiseksi. Vastaavasti tehdään vaikuttamistyötä kehitysmaiden valtioita ja kansainvälistä yhteisöä kohtaan ja muistutetaan heidän vastuustaan huolehtia kansainvälisesti sitovissa ihmisoikeussopimuksissa määriteltyjen oikeuksien toteutumisesta. Päämääränä on vastuullinen valtio ja oikeuksistaan tietoinen aktiivinen kansalaisyhteiskunta. Oikeusperustaisen kehitysyhteistyön perusajatuksena siis on, että köyhyyden vähentäminen ja ihmisoikeuksien toteutuminen edellyttävät poliittista vaikuttamistyötä. (Kirkon Ulkomaanapu i.a.)

Kirkon Ulkomaanapu nostaa vaikuttamistyössään esiin köyhyyttä tuottavia rakenteita, jotka estävät ihmisoikeuksien toteutumista. Näitä rakenteita voivat olla esimerkiksi sukupuoleen, etnisyyteen tai uskontoon liittyvä syrjintä, demokraattisten vaikutusmahdollisuuksien puute, epäoikeudenmukainen kansainvälinen ja paikallinen lainsäädäntö ja erilaiset konfliktit. (Kirkon ulkomaanapu i.a.)

Vaikuttamistyö on erottamaton osa myös Lähetysseuran kirkollista kehitysyhteistyötä. Vaikuttamistyöllä yritetään puuttua köyhyyttä tuottaviin ja ylläpitäviin rakenteisiin, jotka estävät ihmisoikeuksien toteutumista. Tällaisia rakenteita voivat olla esimerkiksi sukupuoleen, etnisyyteen tai uskontoon liittyvä syrjintä, demokraattisten vaikutusmahdollisuuksien puute, epäoikeudenmukainen ja syrjivä lainsäädäntö ja käytännöt tai sosiaalinen epäoikeudenmukaisuus.

Vaikuttamistyön tavoitteena ovat muutokset niissä asenteissa, käytännöissä ja päätöksenteossa, jotka parantavat heikkojen ja syrjittyjen ihmisten asemaa erityisesti kehitysmaissa. (Suomen Lähetysseura i.a.)

Vaikuttamistyö näyttää perustuvan vahvasti käsityksiin oikeasta ja väärästä sekä heikkojen puolustamiseen. Lisäksi lähes jokaisella yhdistyksellä ja järjestöllä näyttää olevan omanlaisensa vaikuttamistyön ja -toiminnan ohjeistus. Vaikuttamistoiminnalla pyritään tuomaan esiin erityisryhmien ja erityisesti heikoimmassa asemassa olevien

ihmisten ääntä, lisäämään tietoutta heidän asioistaan ja lisäämään heidän vaikuttamisen mahdollisuuksiaan yhteiskunnassa.

5 DIAKONIA TYÖ INNOSTAJANA JA VAIKUTTAMISEN MAHDOLLISTAJANA KOULUSSA

Koska opinnäytetyöni johtaa kirkon virkakelpoisuuteen johtavaan tutkintoon, käsittelen työssäni diakonian mahdollisuuksia koulussa oppilaitosdiakonian näkökulmasta.

Tutkimusta kirjoittaessani pohdin kristillistä ihmiskäsitystä muiden ihmiskäsitysten esim. humanistisen ihmiskäsityksen rinnalla ja mietin jokaisen nuoren arvokkuutta. Jokainen nuori ansaitsee tarvitsemansa tuen, riittävästi aikuisia lähelleen ja erityisesti sellaisia rohkeita aikuisia, jotka uskaltavat innostaa opiskeluun ja kannustaa omaksi itseksi kasvamiseen ja rohkaista täysivaltaiseen yhteiskunnan jäsenyyteen.

Tämän osuuden olisi voinut kirjoittaa myös pohdintakappaleeseen, mutta haluan sen jättämisellä tähän korostaa oppilaitosdiakonian todellisia vaikuttamisen mahdollisuuksia koko koululle, sekä opiskelijalle että henkilökunnalle. Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa tehdään oppilaitosdiakonia työtä, mutta koska työ ei ole aikaisemmin näkynyt omassa oppilaitostyöhistoriassani, haluan nostaa sen mahdollisuudet omaksi kokonaisuudekseen.

Diakonia työntekijöiden liiton Diakonia työntekijän eettisissä ohjeissa (2001) korostetaan inhimillisen kärsimyksen vähentämistä ja asiakkaan elämänlaadun parantamista, jokaisen ihmisen ehdotonta kunnioittamista osana Jumalan luomistyötä, jokaisen oikeutta omaan uskontoon, mielipiteeseen ja kulttuuriin, heikompien puolelle asettumista sekä sitoutumista kristilliseen uskoon. Koulussa ei kuitenkaan voi harjoittaa tunnustuksellista kristillisyyttä, vaikka muuten oppilashuoltotyön tavoitteet ovat hyvin samantapaiset. Oppilaitosdiakonian olisikin keskityttävä keskusteluapuun ja paikkaamaan niitä aukkoja yhteistyössä moniammatillisen ryhmän kanssa, joita työstä vapautuu. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

Yksi mahdollisuus oppilaitosdiakonia työn jalkauttamiseksi oppilaitoksiin on oppilashuoltoryhmä, jossa mietitään opiskelijan opintojen esteiden poistamisesta ja opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Toisen asteen koulutuksissa järjestetään lain määräämiä oppilashuoltoryhmiä, jotka kokoontuvat säännöllisesti moniammatillisissa

ryhmissä miettimään opiskelijoiden tilanteita, haasteita ja toimenpiteitä opintojen ja opiskelijan tilanteen korjaamiseksi.

”Diakoniatyötä oppilaitoksessa?” – artikkeli haastatteli tällä hetkellä toimivia oppilaitosdiakoniatyöntekijöitä. ”Oppilaitosdiakonien työ suuntautuu koko oppilaitosyhteisön, opiskelijoiden ja henkilökunnan, hyvinvoinnin tukemiseen. Työ on sosiaalista, emotionaalista, henkistä ja hengellistä tukemista, auttamista, ohjausta ja neuvontaa. Tarpeen vaatiessa työ on myös aineellista auttamista.” (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

Artikkelin mukaan oppilaitosdiakoniatyötä rytmittää oppilaitosten lukukausi. Lukuvuoden alussa diakonit voivat olla vahvasti mukana uusien opiskelijoiden tutustumis- ja orientaatiopäivissä sekä tutustuttaa opiskelijoita oppilaitokseen, toisiin opiskelijoihin ja opettajiin. Oppilaitosdiakonit voivat halutessaan osallistua erilaisten tapahtumien ja ryhmätoimintamuotojen suunnitteluun ja toteutukseen. Luentoja ja oppitunteja he voisivat pitää esimerkiksi diakoniasta, itsetuntemuksesta, elämönhallinnasta ja kuoleman tai surun kohtaamisesta. Henkilökohtaiset tapaamiset ovat opiskelijoille tärkeitä, sillä niissä voidaan purkaa ja käsitellä opiskelijan monimutkaisia elämäntilanteita. Monesti hyvin konkreettinen apu asunnon tai työpaikan etsimisessä on keskeistä. Oppilaitosdiakonit voisivat löytää paikkansa myös elämän syvien kysymysten, hengellisten pohdintojen ja arvoihin liittyvien ajatusten jakajina. Parasta on kuitenkin se, että opiskelijoita tavataan luonnollisessa ympäristössä ja apuna voidaan olla nopeasti mahdollisessa kriisitilanteessa. Lisäksi artikkelin mukaan myös oppilaitosten työntekijät saattavat kaivata apua jaksamisen kysymyksissä.

Arvot työssämme ja elämässämme ovat yhteisöä koossapitäviä voimia ja edustavat pysyvyyttä. Arvot ohjaavat valintojamme ja heräävät henkiin valintatilanteissa. Arvot voivat vaihdella paljonkin eri aikakausina, mutta oppilaitosdiakoniatyössä ja sosiaalipedagogiikassa ne näyttävät olevan hyvin lähellä toisiaan.

Kokemuksia oppilaitosdiakoniatyöstä

Kysyin tutkimustani varten kahdelta oppilaitosdiakoniatyöstä vastaavalta työntekijältä kokemuksia oppilaitosdiakoniasta. Lähinnä siitä mihin oppilaitosdiakonia perustuu ja heidän näkemyksiään oppilaitosdiakoniatyön mahdollisuuksista ja haasteista. Tässä

kohtaa jätän heidät nimettömiksi, koska heidän vastauksensa ja pohdintansa olivat niin aitoja ja rehellisiä.

Oppilaitosdiakonien mukaan oppilaitosdiakonia perustuu auttamisen teologiaan. Aiheesta on Suomessa kirjoittanut Kari Latvus ja hän korostaa erityisesti hädässä olevan ihmisen auttamista. Tämä auttamiseen ja ihmisyyteen kuuluva yleinen käsitys on saanut monenlaisia perusteluja historian eri vaiheissa, samoin kuin myös kirkon diakoniaa on perusteltu monista eri lähtökohdista. Yhteiskunnan nopea muutos haastaa kirkkoa arvioimaan oman auttamistyönsä teologisia perusteita. Diakonia kuuluu kirkon olemukseen ja siksi yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset johtavat toivottavasti myös kirkon itseymmärryksen uuteen arviointiin.

Oppilaitosdiakonien mukaan oppilaitosdiakonian mahdollisuuksia on useita: opiskelijoiden henkilökohtainen tunteminen, oikea ympäristö ja arkipäivän haasteet mahdollisuuksineen. Oppilaitoksissa toimitaan kuitenkin aina oppilaitosten mahdollisuuksien, toiveiden ja odotusten mukaan. Artikkelin ja vastausten perusteella oppilaitostyö vaatii kuitenkin pitkälistä pohjatyön tekemistä, paljon keskustelunavauksia, luottamusta sekä avointa keskusteluilmapiiriä ja erityisesti oppilaitosdiakoniatyön avaamista oppilaitosmaailmassa.

Haasteita nähdään jonkin verran, joista resurssikysymys on todellinen. Esim. Tampereella on vain yksi oppilaitosdiakoni koko Tampereen seudun ammattiopistoa varten. Vaikka raja-alue on tehty Tampereen alueelle, on toimipisteitä useita ja asiakkaita useita tuhansia. Tämä tarkoittaa siis sitä, että käytännössä työntekijä pystyy pitämään päivystystä kahden viikon välein yhteensä neljässä toimipisteessä. Lisäksi yhteistyön luonti, mitä halutaan ja millä tavalla, oppilaitokseen tuntuu vaikealta.

Oppilaitosdiakoniatyötä tekevät näkevät oppilaitosdiakonian tulevaisuuden riippuvan paljon siitä, millaisia muutoksia tulee perusopetuksen ja toisen asteen opetusta ja oppilashuoltoa koskevaan lainsäädäntöön. Tampereella näillä muutoksilla on merkitys, koska oppilaitosdiakonia on suunnattu selkeästi toisen asteen oppilaitoksiin.

Alun teoriaosuudessa esiteltiin Nygvistin (1995, 30–36) ajatuksia, joiden mukaan sosiaalipedagogiikka on kiinnostunut niistä ongelmista, joita ihmiset kohtaavat integroitumisessa elämisen laatua, osallisuutta ja elämänhallintaa ylläpitäviin yhteiskunnan toimintajärjestelmiin ja yhteisöihin. Diakonian tavoitteet liikkuvat

samoilla linjoilla, joten artikkelin ja oppilaitosdiakoniatyötä tekevien työntekijöiden mahdollisuudet koulussa ovat todelliset: oppitunnit, joissa voidaan käsitellä elämään liittyviä asioita nuorten toiveiden mukaan, mahdollisena tuloksena innostumisen opiskeluista ja ihmiseksi kasvu sekä todellinen vaikuttamisen kokemus. Lisäksi henkilöstö tarvitsee tukea jaksamiseen ja elämän kysymyksiin, jolloin diakoniatyö voisi olla mukana erilaisissa työyhteisöä kehittävässä toimintapäivissä ja auttaa opettajia heidän tärkeässä opetus- ja kasvatustehtävässään. Sosiaalipedagoginen työote korostaa vuorovaikutuksellista luonnetta, joten diakonian pätevyyteen ja oppilaitoksen tarpeeseen vuorovaikutuksen lisääminen sopivat erinomaisesti.

Lisäksi artikkeli nosti esille mahdolliset pienet taloudelliset avustukset, sillä oppilaitoksen arjessa perheiden heikko taloudellinen tilanne voi estää esim. kirjahankintojen tekemisen. Köyhyys lapsiperheissä on todellista, mutta harvoin keskustellaan siitä kuinka paljon nuoret, itsenäistymisen kynnyksellä olevat kuluttavat ja useampilapsisessa perheessä ylimääräistä rahaa tuskin jää.

Ammatillisen koulutuksen arki on kiireistä ja tavoitteet ovat kovat. Oppilaitoshuoltoryhmä on yksi mahdollisuus päästä vaikuttamaan koulun arkeen opiskelijan näkökulmasta, mutta toiseksi ryhmänohjaajan viikoittainen oppitunti voisi toinen mahdollisuus. Tämä tarkoittaa kuitenkin henkilöstön tuntemista, luottamuksen syntyä ja hyvää tiedonkulkua – ja siirtoa.

Näyttää siltä, että oppilaitosdiakonialla on paljon mahdollisuuksia koulussa, vuorovaikutuksen lisääjänä, ihmiseksi kasvun tukijana ja oppimisen innostajana. Tavoitteisiin pääsemiseen tarvitaan rohkeutta, dialogista keskustelua ja uudenlaista ajattelua. Koulumaailmassa tavoitetaan paljon asiakkaita, sekä nuoria että vähän vanhempia, ja siksi diakoniatyöllä oppilaitoksessa voisi olla suuri merkitys sekä yksilölle että koko kirkolle muuttuvassa yhteiskunnassa.

6 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Alun johdannosta saatiin lukea tutkimuksen tarkoituksesta, joka koski ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opiskelun etenemistä, läpäisyn tehostamista ja syrjäytymisen ehkäisyä sosiaalipedagogiikan sovelluksista käsin. Samalla pohdittiin uudenlaista opettajuutta ja välineitä parempaan opetukseen, kohtaamiseen ja opiskelijan kokonaiskasvatukseen.

Sosiaalipedagogiikan teorian turvin lähdettiin etsimään sen sovelluksista, innostamisesta ja vaikuttamisesta, narratiivisin keinoin uusia välineitä opettajuuden ristipaineisiin, mutta erityisesti tietoa niistä tekijöistä, jotka vaikuttavat opiskelijoiden innostumiseen opiskeluista ja niistä tekijöistä, jotka vaikuttavat opintojen etenemiseen. Ryhmäkoot ovat suuria, erilaisten oppijoiden määrä on kasvussa, sosiaalialan tavoitteet ovat kovat, opiskelijoiden perustaidoissa, kuten esimerkiksi matematiikan taidoissa näyttää olevan puutteita ja vasta peruskoulusta päässeiden nuorten omaksi persoonaksi kasvu on vielä alkutekijöissään.

Lisäksi itse opettajuus on muutoksessa. Opettajalta odotetaan kasvattajan tehtävän lisäksi asiakasajattelua, laajaa työelämäyhteistyön osaamista, jatkuvaa ammattitaidon päivittämistä ja erityisesti ymmärrystä erilaisia oppijoita kohtaan. Nuoret ovat kovasti erilaisia taidoiltaan ja tiedoiltaan kuin ennen, joten opettaja tarvitsee tuekseen tämän päivän koulussa muutakin kuin vain oman alansa erityisosaamisen.

Tässä tutkimuksessa tutkittiin sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoiden käsityksiä ja kokemuksia sosiaalipedagogiikan sovelluksista, kuten vaikuttamisesta ja innostumisesta. Opiskelijoiden ääntä kuunneltiin käyttäen narratiivista tutkimusmenetelmää, jossa opiskelijat kirjoittivat kehyskertomukseen tarinaa.

Tavoitteena oli lähestyä sosiaalipedagogiikkaa ilmiönä, kartoittaa lähihoitajaopiskelijoiden ajatuksia sosiaalipedagogisista sovelluksista sekä tutkia sosiaalipedagogiikan sovellusten mahdollisuuksia sosiaali- ja terveystieteiden perustutkimuksen opiskelijoiden opintojen etenemisessä ja läpäisyn tehostamisessa.

Tutkimuskohteeksi valikoitui Tampereen seudun ammattiopiston ensimmäisen vuosikurssin lähihoitajaopiskelijat. Tutkimuksen kohteena on yksi 24 opiskelijan sosiaali- ja terveysalan lähihoitajaopiskelijaryhmä yhdestä Tredun toimipisteestä. Tutkimukseen osallistui jakotunnin aikana puolet opiskelijoista eli 12 opiskelijaa. Tutkimusryhmän opiskelijat olivat kaikki nuorisosaasteen opiskelijoita iältään 16–19-vuotiaita ja sukupuoleltaan naisia.

Tutkimuskysymykseni kehyskertomuksiltaan käsittelevät sosiaalipedagogiikan sovelluksia ja olivat: miten opiskelija voi vaikuttaa omiin opintoihinsa ja mikä opiskelijoita innostaa koulussa?

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN JA ETENEMINEN

Valitsin tutkimukseeni laadullisen lähestymistavan, koska se mahdollistaa sosiaaliseen elämään liittyvän rikkauden, syvyyden, monimuotoisuuden, kompleksisuuden, ristiriitaisuuden ja kontekstin huomioimisen. Laadullinen tutkimus tarjoaa runsaasti mahdollisuuksia ja vapauksia, mutta samoin sille on asetettu omat tieteelliset kriteerinsä, kuten systemaattisuus, selontekovelvollisuus, strateginen joustavuus, aktiivinen reflektiivisyys sekä erityisesti selitysten tuottaminen tutkittavasta ilmiöstä. (Alasuutari 2007, 44.)

7.1 Tarinallisuus

Tarinallisuudessa kielellä on keskeinen merkitys. Eskola (2010, 186) toteaa, että tutkijan on paikannettava itsensä ja työnsä suhteessa erilaisiin kielikäsitteisiin ja mietittävä onko kieli tutkijalle totuuden paljastamisen väline vai onko totuus ylipäättään selvitetävissä. Tässä tutkimuksessa kielellä on erittäin suuri merkitys, koska tutkimuskohteena ovat 16–19-vuotiaat nuoret, heidän nuorisokulttuurinsa kieli ja erilaiset murrevivahteet.

Narratiivisuudella on monta käyttötapaa, mutta tässä tutkimuksessa sitä käytetään käytännön merkityksen luomisessa eli ammatillisena työvälineenä. Narratiivisuutta on sovellettu mm. psykoterapiaan, sosiaalityöhön, kasvatukseen ja opetukseen. (Heikkinen 2010, 152.) Tietoisena tavoitteena on lisätä osallistujien itseyttä tai asemaa ja kiinnittää huomio erityisesti kertomusten kertomisen käytännöllisiin seurauksiin. Omalla tutkimuksellani haluan kiinnittää huomiota nuorten lähihoitajaopiskelijoiden hyvinvointiin ja opintojen etenemiseen sekä siihen voidaanko sosiaalipedagogiikan sovelluksilla päästä kohti parempaa koulua.

7.2 Analyysimenetelmä ja analyysiyksikön valitseminen

Analyysimenetelmäksi valitsen sisällönanalyysin, joka on käyttökelpoinen analyysimenetelmä kaikissa laadullisissa tutkimuksissa. Analyysin tarkoituksena on

luoda tutkimuksen aineiston kuvaamasta ilmiöstä sanallinen ja selkeä kuvaus. Analyysin toteuttamissäännöt voidaan ymmärtää orientointitavoiksi, joilla voidaan välttää tulkinnan mielivaltaisuutta. Sisällönanalyysin toteuttamisessa käytetään kolmea tutkimuksellista vaihtoehtoa; edetäänkö yksityisestä yleiseen, yleisestä yksityiseen tai kolmantena abduktiivinen päättely. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95–110.)

Sisällönanalyysin kolmas vaihtoehto perustuu abduktiiviseen päättelyyn liittyvä teoriaohjaava analyysi. Siinä pyritään välttämään aineistolähtöisen analyysin tuomia ongelmia. Teoriaohjaavassa analyysissä on havaittavissa teoreettisia liitoksia, mutta ne eivät pohjautu suoraan tiettyyn teoriaan. Aikaisemmin esitelty teoria lähinnä vain auttaa analyysin tekemistä. Analyysistä on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus, mutta tarkoitus erityisesti avata uusia näkökulmia. Teoriaohjaavassa analysointiprosessissa vaihtelevat aineistolähtöisyys ja teoreettiset mallit. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97.)

Tuomi & Sarajärvi (2009, 103–113) esittävät sisällönanalyysin kolmivaiheisena prosessina:

1. Aineiston redusointi eli pelkistäminen. Aineistosta karsitaan epäoleellinen informaatio tiivistämällä tai pilkkomalla se osiin.
2. Aineiston klusterointi eli ryhmittely. Alkuperäiset ilmaukset käydään läpi tarkasti. Aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja/ tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Luokitteluyksikkö voi olla tulkittavan ilmiön ominaisuus, piirre, lausuma tai käsitys. Luokittelussa aineisto tiivistyy, koska yksittäiset tekijät sisällytetään yleisimpiin käsitteisiin.
3. Abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Tutkimuskysymysten kannalta oleellinen tieto erotetaan ja sen perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Käsitteellistämässä edetään alkuperäisinformaation käyttämistä kielellisistä ilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin.

Ennen varsinaisen analyysin aloittamista sisällönanalyysissä tulee määritellä analyysiyksikkö. Se määräytyy aineistolähtöisessä analyysissä tutkimustehtävän ja aineiston laadun perusteella. (Kynäs & Vanhanen 1999, 5.)

Omassa tutkimuksessani käytin analyysiyksikkönä lausumaa. Merkitsin ja järjestelin kirjoitukset manuaalisesti isolle paperille lausumien mukaisesti, jolloin erilaisia lausumia innostamisesta löytyi 28 kpl ja vaikuttamisesta 6 kpl. Järjestelin lausumia myös eri väreillä tulevaa pelkistämistä varten, joka helpotti kokonaisuuden hahmottumista. Etukäteen olin huolissani aineiston riittävydestä, mutta luettuani lausumia useampaan kertaan, huomasin sieltä löytyvän riittävästi monipuolista ja moni-ilmeistä ilmaisua.

Tämän jälkeen lähdin etsimään tutkimuskysymys mielessäni samaa aihetta käsitteleviä pelkistettyjä alkuperäisiä ilmaisuja yhteen niitä alleviivaten. Tässä vaiheessa pyrin olemaan hyvin lähellä alkuperäisiä nuorten ilmaisuja. Tämä on kategorioiden muodostamisen ensimmäinen vaihe. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 6)

7.3 Aineiston keruumenetelmä, kehyskertomukset ja tutkimusetiikka

Keräsin tutkimukseni aineistot eläytymismenetelmän avulla. Eläytymismenetelmä on vakiintunut käänös englanninkielisestä role playing -termistä. Eläytymismenetelmää käytetään kahdella eri tavalla. Aktiivinen menetelmä, joka toimii erilaisena roolileikkinä ja toinen menetelmä on passiivinen käyttötapa, joka tapahtuu kirjallisesta pienen tarinan kirjoittamisesta. Passiivisessa menetelmässä osallistujille annetaan pieni kehyskertomus, josta saatujen mielikuvien jälkeen heidän tulee kirjoittaa pieni essee, tarina. Tarinoissa kirjoittaja kirjoittaa mielikuvituksensa avulla tarinaa eteenpäin tai kuvaa, mitä kehyskertomuksessa esitettyä tilannetta ennen on saattanut tapahtua tai voi vielä tapahtua. (Eskola 1997, 5–23.)

Valitsin eläytymismenetelmän aineistonkeruutavaksi, koska ajattelin sen tuottavan monipuolista materiaalia tutkimukseeni. Eskolan (1997, 43–46) mukaan eläytymismenetelmällä tuotettujen aineiston analysointi on yhtä vaativaa kuin muidenkin laadullisten aineistojen analysointi, mutta selkeänä etuna on sen nopeus ja edullisuus. Eläytymismenetelmän etuihin kuuluu myös se, että aineiston keruu on mahdollista hyvin erilaisissa ympäristöissä, kuten tässä omassa tutkimuksessani tavallisessa luokkahuoneessa.

Tarinoiden kirjoittamistilanne oli ryhmänohjaajan tunti, joka pyritään pitämään aina kerran viikossa. Koulutuspäälliköltä pyydettiin lupa etukäteen tutkimuksen tekemiseen

samoin kuin ryhmänohjaajalta oppitunnin käyttämiseen. Tässä vaiheessa tutkimusta mietin, millaiseen muotoon kehyskertomukset kirjoitin, koska nuoret ovat iältään hyvin nuoria, ammatillisesti aivan lähtökuopissaan sekä sosiaalipedagogiikka tieteenä ensimmäisen vuoden opiskelijoille tuntematon. Mietin etukäteen sosiaalipedagogiikan termistön avaamista nuorille, mutta jätin sen tekemättä, koska ajattelin sen muokkaavan liikaa vastaajien mielipiteitä ja ajatuksia sosiaalipedagogiikasta.

Tutkimuksen kehyskertomuksiin vastattiin 19.4.2013 ryhmänohjaajan tunnilla, joka oli ammatillinen jakotunti. Vastaamiseen annettiin aikaa 30 min. Toiveitteni mukaisesti vastaajat eli opiskelijat käyttivät apunaan kannettavia tietokoneita, koska ryhmässä oli monta lukemisen ja kirjoittamisen haasteiden kanssa kamppailevaa opiskelijaa. Tietokoneen käyttö helpotti ja nopeutti vastaamista ja vastaukset tulostettiin minulle anonymisti. Ryhmänohjaaja oli toimittanut vastaukset pöydälleni seuraavana päivänä.

Vastauksia sain kaiken kaikkiaan 12 kappaletta, joista kahdessa oli minulle henkilökohtaista asiaa. Tämän ryhmän ja näiden kahden tytön kanssa tein koko viime vuoden hyvin paljon työtä, ja siksi kaikkien opiskelijoiden vastaukset omine tärkeine kommentteineen omat mukana, vaikka nämä kaksi kommenttia eivät suoranaisesti vastaakaan tutkimuskysymyksiin.

Tutkimuksen kehyskertomukset

Kehyskertomus 1. Muistele tilannetta, kun olet koulussa kokenut vaikuttamisen mahdollisuutta omiin opintoihisi. Olo oli päivän jälkeen tyytyväinen ja sinusta tuntui, että valmistut varmasti ajallasi. Kirjoita, mitä sinä teit, mitä muut opiskelijat tekivät, mitä opettaja teki vai tapahtuiko koulussa jotakin muuta, joka aiheutti kokemuksen, että tekemisillä tai ajatuksilla voi vaikuttaa koulupäivään, opintoihin tai jopa valmistumiseen.

Kehyskertomus 2. Mieti tilannetta, kun olet koulussa ollut erityisen innostunut jostakin. Mitä tapahtui ennen sitä, sen aikana ja sen jälkeen. Kuka tai ketkä vaikuttivat innostumisen tunteeseen? Mitä hyvää seurasi innostumisesta?

Tutkimusetiikka

Tutkimusetiikka koskee kaikkea tiedettä. Ammattietiikkaan sisältyy alan eettiset periaatteet kuten moraalit, normit ja arvot. Eettinen pohdinta on kykyä pohtia sekä

omien että tiedeyhteisöjen kautta, sitä mikä jossakin tilanteessa on oikein tai väärin. (Kuula 2006, 21 – 23.)

Eläytymismenetelmään liittyy myös eettisiä näkökulmia, sillä se on alun perin kehitetty 1980-luvulla eettisenä vaihtoehtona ihmisten tutkimiselle kokeellisissa laboratorioolosuhteissa. Eläytymismenetelmällä on haettu ihmiselle luontaisia toimintamekanismeja, joita ihminen käyttää juuri arkielämän tilanteissa. Eläytymismenetelmässä pyritään ymmärtämään ihminen kulttuuriolentona ja huomioimaan ihmisen toiminnan aktiiviset puolet: tietoisuus, kieli, pohdinta ja aktiivinen ajattelu. (Eskola 1997, 11 – 13.)

8 TUTKIMUSTULOSTEN MUODOSTUMINEN

Seuraavassa esittelen narratiivisen tutkimusmenetelmän etenemisen lausumista aina kokoaviin käsitteisiin asti. Lukija voi seurata tutkimustulosten muodostumista analyysin avulla. Kappaleessa 9 tarkastellaan tuloksia lähemmin.

Esimerkki 1. Alkuperäisilmaisuista muodostetut pelkistetyt ilmaisut

Analyysiyksikkö	innostamisen	Pelkistetty ilmaisu
kysymyksistä		
”jakotunti innostaa käytännön harjoittelun takia” ”ryhmätyöt muualla kuin luokassa”		Jakotunnit innostaa käytännön harjoittelun takia Ryhmätöiden tekeminen
”olin innostunut matikan osaamisestani ja opettaja päästi minut rästikoepäivään testaamaan osaamiseni.”		Henkilökohtaiset polut
”tunneilla oli kivaa opettajien ja kavereiden takia” ”hyvän opettajan ja kavereiden innostamana jaksan opiskella paremmin ja kuunnella koko ajan” ”mukava opettaja ja rento tunnelma” ”kivat tehtävät” ”opettaja innostaa kannustamalla” ”opettajat vahvistivat tunnetta ja oma onnistuminen vahvisti tunnetta, että haluan päiväkotiin töihin” ”opettajat ja kaverit kannustivat, jonka		Kivat tunnit opettajien ja kavereiden takia Opettajan innostus auttamaa opiskelemaan ja kuuntelemaan paremmin Mukava opettaja, rento tunnelma Kivat tehtävät Opettajan kannustus Opettajien vahvistus ja oma onnistuminen varmistivat halua päiväkotiin töihin

<p>avulla pääsin kokeista läpi”</p> <p>”hyvät tunnit saivat aikaan motivaatiota ja uskomista itseän”</p>	<p>Kannustaminen auttoi kokeiden läpäisyssä</p> <p>Sisäisen motivaation kasvaminen ja itseän uskomisen</p>
--	--

Tutkimuksen tässä vaiheessa päätin laittaa esille vain esimerkkejä opiskelijoiden lausumista, ja lukijalla on mahdollisuus lukea kaikki alkuperäiset lausumat liitteestä 2. Selkeästi 28 lausumaa liittyi innostamiseen ja kuusi vaikuttamiseen. Tässä kohtaa huomasin jonkinlaista vaikeutta, sillä joku toinen tutkija voisi vetää toisenlaisia lukumääriä lausumista. Ennen sähköiseen muotoon lausumien kirjoittamista, olin taas tehnyt etukäteistyön suurelle paperille kokonaisuuden hahmottamiseksi värejä käyttämällä. Lisäksi kaikkien lausumien nostaminen esille saattaa auttaa lukijaa ymmärtämään paremmin tutkimuksen rakentumista sekä nuoren opiskelijan ajatusmaailmaa.

Tämän vaiheen jälkeen lähdin etsimään pelkistetyistä ilmaisuista samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia, jolloin samankaltaisuudet tunnistetaan ja yhdistetään. Tähän vaiheeseen tulee liittää aineiston käsitteellistämistä, jossa auttaa sisällön tuttuus. Olin käynyt aineistoa useasti läpi ja nyt yritin samalla hyödyntää vahvaa tietämystäni sosiaalipedagogiikan sovelluksista, innostamisesta ja vaikuttamisesta yrittäen pitää samalla mielessä tutkimuskysymykset ja mihin tutkimuksella tähdätään.

Samankaltaisuuksien etsiminen pelkistetyistä ilmaisuista oli usean lukukerran, usean värikartan ja viivojen yhdistämisen jälkeen kohtuullinen työvaihe. Pelkistettyjä ilmauksia löytyi 36 kpl, joista laitan alla olevaan esimerkkiin muutamia samankaltaisuuksia. Tässä vaiheessa tutkimusta huomaan samankaltaisuuksien, mutta myös tutkimuksen kannalta mielenkiintoisten asioiden nousevan esille.

Esimerkki 2. Samankaltaisuuksien etsiminen

1. Jakotunnit innostaa käytännön harjoittelun takia
2. Henkilökohtaiset polut
3. Kivat tunnit opettajien ja kavereiden takia
4. Kuuntelu auttaa
5. Työssäoppimisen alku innostaa
6. Ensiapu kiinnostaa mahdollisen ensihoidon takia
7. Ihanaa nähdä työn tulos
8. Hakeutuminen haluamaan kouluun
9. Hyvän ryhmän merkitys yhteishengelle
10. Keskustelu koko poppoolla

Pelkistäminen ei välttämättä ole helppo vaihe, sillä nuorten ilmaisu, sanojen käyttö, murreilmaukset ja sanojen merkitykset ovat hyvin moni-ilmeisiä, ja siksi tutkimustyön pelkistämisvaihe tuntui vastuulliselta.

Sisällönanalyysi jatkuu pelkistettyjen ilmausten yhdistämisellä (Kyngäs & Vanhanen 1996, 6.) Tämä vaihe tuntuu hankalalta, sillä vaikka ilmaukset perustuivat vain kahteen kehystömuokseen, sosiaalipedagogiseen sovellukseen innostamisen ja vaikuttamisen näkökulmasta, pelkistettyjen ilmausten laatiminen ja alaluokkien muodostaminen pelkistetyistä ilmauksista vaatii pysähtymistä.

Esimerkki 3. Alaluokkien muodostaminen pelkistetyistä ilmauksista

Pelkistettyjä ilmauksia innostamisesta	Alaluokka
Jakotunnit innostaa käytännön harjoittelun takia Ryhmätöiden tekeminen	Erilaisia tapoja oppia
Henkilökohtaiset polut	Opiskelijan kokonaistilanteen hahmottaminen

Opettajan innostus auttaa opiskelemaan ja kuuntelemaan paremmin	Opettajan vuorovaikutustaidot
Kivat tehtävät	Opetussuunnitelma
Opettajan kannustus Opettajien vahvistus ja oma onnistuminen vahvistivat halua päiväkotiin töihin Kannustaminen auttoi kokeiden läpäisyssä	Opettajan kannustaminen
Mukava opettaja, rento tunnelma Kivat tunnit opettajien ja kavereiden takia	Työilmapiiri
Sisäisen motivaation kasvaminen ja itseen uskominen	Itseluottamus opiskelijana ja motivaation kasvu
Kuunteleminen oppitunnilla Lempiaineen opiskelu ja keskittyminen	Opiskelijan ammatillinen kasvu
Osaamisen tunne ja kokeen läpäisy	Opintojen eteneminen
Tyytyväisyys, täysillä panostaminen ja tavoiteltu numero	Tavoitteeseen pääseminen
Innostuminen lääkelaskuista Opiskelu lasten kasvatuksesta innostaa	Innostuminen ammatillisista aineista
Läkelaskuosaaminen Yllätykseksi osasinkin!	Matematiikan vaikeus
Työssäoppimisen alku innostaa	Työssäoppimisen ohjaus
Työpaikan vastaanotto	Työelämätietous
Opiskelun jatkuminen top-jakson jälkeen Työharjoittelu innostaa	Onnistunut työssäoppiminen innostaa

Usean miettimiskerran jälkeen löysin pelkistetyistä ilmaisuista 24 alaluokkaa, joista yläpuolella esimerkkeinä joitakin. Lukijan työtä helpottaakseni, kaikki syntyneet alaluokat ovat luettavissa liitteestä 3. Näiden löytymisen jälkeen selasin alaluokkia vielä useasti läpi yrittäen varmistua samankaltaisuuksien eli luokitteluyksikköjen oikeellisuudesta, joka teoriaohjaavan sisällönanalyysin perusteella voi olla tulkittavan ilmiön ominaisuus, piirre tai myös käsitys. Luokittelussa aineisto tiivistyy, koska yksittäiset tekijät sisällytetään yleisimpiin käsitteisiin

Tässä vaiheessa tutkimusta pyrin nostamaan ilmaisujen käsitteellistä tasoa eli abstraktiotasoa, jolloin innostamisen ja vaikuttamisen läsnäolo alkoi näkyä analyysissä, lähinnä mahdollisuutena ja välineenä. Teoriaohjaavassa analyysissä tutkimuksen sosiaalipedagoginen runko on mukana, joka vaikuttaa tässä vaiheessa hyvältä ja tutulta.

Esimerkki 4. Alaluokkien yhdistäminen yläluokiksi

Alaluokka innostamisen kysymyksistä	Yläluokka
1. Erilaisia tapoja oppia 2. Opettajan kannustus 3. Opettajan vuorovaikutustaidot	1.Opettajan pedagoginen osaaminen
4. Työssäoppimisen ohjaus 5. Onnistunut työssäoppiminen innostaa	2.Ammatillinen kasvu, alan varmistuminen
6. Opiskelijan kokonaistilanteen hahmottaminen 7. Itseluottamus opiskelijana ja motivaation kasvu	3. Kohti omaksi itseksi kasvamista
8. Työilmapiiri 9. Toimiva ryhmä 10. Ryhmän psykososiaaliset tavoitteet	4.Ryhmätoiminnan perusteet

11. Ryhmädynamiikan tunteminen	
12. Opiskelijan ammatillinen kasvu 13. Innostuminen ammatillista aineista 14. Matematiikan vaikeus	5. Eri tavalla oppivat, erilaiset oppijat
15. Opintojen eteneminen 16. Tavoitteeseen pääseminen 17. Opiskelijan omat toiveet top-paikan suhteen	6. Opiskelijan oppiminen

Tässä vaiheessa alaluokista muodostettiin yläluokkia samankaltaisuuksien perusteella ja niitä löytyi 9. Kokonaisuudessaan yläluokat löytyvät liitteestä 3. Tutkimuksen edetessä huomasin, että kielen köyhtyminen oli ilmeistä. Nuorten hyvinkin raikkaista ilmaisuista oli tullut hyvin asiallisia ja samalla kliinisiä ilmaisuja. Yritin kuitenkin noudattaa tiiviisti tutkimuksen teoreettista runkoa ja huomasin samalla, että minulla oli ollut riittävästi alaluokkia, koska yläluokkien muodostuminen näytti tapahtuvan kuin itsestään.

Yläluokista muodostuneet innostamisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet koulussa

Aineistosta löytyi sosiaalipedagogisen sovelluksen mukaisia innostamisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia oppilaitoksessa. Nimesin ne yläluokkien mukaan seuraavasti: opettajan pedagoginen osaaminen, ammatillinen kasvu ja alan varmistuminen, kohti omaksi itsekä kasvamista, ryhmätoiminnan perusteet, eri tavalla oppivat erilaiset oppijat, sosiaalialan ammatillisuus, vaikuttamisen mahdollisuudet koulussa sekä tutkinto ja valmistuminen. Yläluokkia muodostui kaikkiaan yhdeksän kappaletta.

Yläluokkien yhdistäminen ja kokoavien käsitteiden muodostaminen

Käytin aineiston keräämisessä eläytymismenetelmää eli kehyskertomuksia innostamisesta ja vaikuttamisesta. Kertomukset painottuivat kuitenkin innostamiseen huomattavasti enemmän kuin vaikuttamisen sovellukseen ja monesti vaikuttamiseen

liittyvät tekijät olivat lähellä tai osittain toistensa sisällä, joten tästä eteenpäin yläluokista aina kokoaviin käsitteisiin teemat ovat yhdessä toistensa lomissa.

Seuraavassa taulukossa esitellään miten innostumiseen ja vaikuttamiseen liittyvät sosiaalipedagogiikan sovellusten mahdollisuudet koulussa etenee yläluokista kohti kokoavia käsitteitä. Tämän jälkeen kootaan konsruoimat kokoavat käsitteet omissa kappaleissaan ja lopussa osuus, jossa mukana näkemyksiä ja lisää teoriaa. Kokoavia käsityksiä saatiin 5, joten ne ovat kaikki mukana tutkimuksen tässä osassa.

Esimerkki 5. Yläluokkien yhdistäminen kokoaviksi käsitteiksi

Yläluokka	Kokoava käsite
Opettajan pedagoginen osaaminen Kohti omaksi itseksi kasvamista Opiskelijan oppiminen	Hyvä opettajuus
Ammatillinen kasvu, alan varmistuminen Sosiaalialan ammatillisuus Tutkinto ja valmistuminen	Tutkintoon johtava koulutus, ammatillisuus
Ryhmätoiminnan perusteet	Ryhmädynamiikan tunteminen
Eri tavalla oppivat, erilaiset oppijat	Vaihtoehtopedagogiikka
Vaikuttamisen mahdollisuudet koulussa	Vuorovaikutuksen syvempi muoto dialogi

Seuraavassa käyn läpi tutkimuksesta nousseita tuloksia niin, että poimin sekä lausumista että ala- ja yläluokista samankaltaisuuksia, samalla osoittaen niiden merkitykset kokoavan käsitteen synnyssä.

Hyvä opettajuus

Hyvään opettajuuteen liittyvä kokonaisuus tässä tutkimuksessa sisältää opettajan pedagogisen osaamisen, kohti omaksi itseksi kasvamista ja opiskelijan oppimisen.

Vaikka asiat ovat suuria ja teemoina haasteellisia, voi hyvä opettaja niihin halutessaan vaikuttaa.

Alaluokka, josta tiivistämisen jälkeen päästiin yläluokan kautta kokoavaan käsitteeseen ja hyvään opettajuuteen sisältää paljon. Alaluokassa oli lukuisia lausumia, joiden perusteella voidaan määritellä hyvä opettajuus. Tutkimuksen nuoret vastaajat laittavat toivonsa opettajaan, joka kuuntelisi, kannustaisi, innostaisi, huomaisi erilaiset tarpeet ja käyttäisi ryhmää ja kavereita oppimisen tukena. Vastausten perusteella näyttäisi siltä, että opettajuuden ja varsinkin hyvän opettajuuden kriteeristö on suuri, lähes mahdottoman oloinen.

Tutkintoon johtava koulutus, ammatillisuus

Tutkinnon valmistuminen ammatillisessa koulutuksessa kestää kolme vuotta. Toisen asteen näyttötutkintojärjestelmä on tehnyt tutkinnoista hyvin vaativia, mutta samalla laadullisesti hyvin tasaisia.

Matkalla ammattilaiseksi opiskelija joutuu tekemään hyvin paljon työtä, mutta erityisesti lähihoitajan ammatin opiskelu on yksi raskaimpia toisen asteen tutkintoja. Opiskelijoiden lausumista korostuivat hyvät ja mielekkäät oppimistehtävät tutkintoon johtavassa opiskelussa, mutta erityisesti hyvän työssäoppimispaikan ja -kokemuksen merkitys oli suuri. Työpaikan palautteella ja esim. päivähoidon puolella lasten kommentista oli opiskelijalle paljon iloa, mutta erityisesti opettajan kannustus ja rohkaisu olivat erittäin tärkeitä asioita.

Tutkimuksen yksi lähtökohta oli opintojen etenemisen varmistaminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Ammatillisuuteen liittyvä asia oli alan varmistuminen, joka on erityisen tärkeä asia nuorelle toisen asteen opiskelijalle. Opintojen keskeyttämisen riski pienenee ja valmistuminen on todennäköisempää, kun alavalinta on oikea.

Tutkimuksen perusteella ammatillisuus rakentuu hyvästä työssäoppimisesta ja hyvästä työssäoppimisen ohjauksesta. Opintokokonaisuuksien opiskelu ja näyttötutkintojärjestelmä rakentavat pohjaa työssäoppimiselle ja osaamisen näyttämislle. Työssäoppimisen ohjaus korostuu ja opettajalla on suuri merkitys ohjaajan roolissa. Tutkimukseen vastanneiden kohdalla työssäoppiminen ja sen suorittaminen hyvin innosti opiskelijoita erittäin paljon. Onnistunut työssäoppiminen,

pärjääminen työyhteisössä ja lasten auttaminen kuljettivat opiskelijaa kohti tulevaisuutta ja ammatillisuutta esim. päiväkodin työntekijänä.

Nuorten tutkittavien lausumista näkyy vahva ammatillinen pohdinta. Useammassakin lausumassa ajatus on tulevaisuudessa ja mahdollisessa työssä päiväkodissa ja kuinka päiväkodissa on mukava työskennellä. Tehtävien onnistuneella tekemisellä ja opintokokonaisuuksien valmistumisella oli vastaajien mielissä opiskelumotivaatiota nostava vaikutus.

Muutamit opiskelijat olivat lausumissaan haaveilleet myös jatko-opintojen mahdollisuudesta, jos lähihoitajaopinnot sujuvat hyvin. Nuorten haaveissa lausumien perusteella on ensihoidon koulutusohjelma, jonne on hyvin vaikea päästä ja jonka he onneksi jo tietävät. Nuoret elävät kuitenkin tässä ja nyt – elämää, joten vastausten saaminen vielä enemmän ammatilliseksi olisi tarvinnut toisenlaisia kysymyksiä

Ryhmädynamiikan tunteminen

Tutkimuksen yhtenä tuloksena voidaan pitää ryhmän ja kavereiden merkityksen korostumista vastaajien lausumissa. Ryhmän merkitys saattaa korostua erityisesti sosiaalialan opiskelijoiden parissa, jotka ovat valikoituneet lähihoitajaopintoihinsa soveltuvuuskokeiden perusteella.

Erilaisten roolien tunnistaminen ryhmässä ja niiden käyttäminen hyväksi oppimistilanteessa ja ihmisenä kasvussa on opettajan perustaito. Roolien taakse voidaan mennä, mutta hyvin ohjatussa ryhmässä roolia voi myös vaihtaa itseksi kasvamisen tiellä.

Useista lausumista nähtiin innostamisen merkitys parempiin suorituksiin koko ryhmän osalta. Silloin kun nuoret olivat saaneet olla mukana päätöksenteossa ja vaikuttamassa koko ryhmän toimintaan, heille oli jäänyt ”tosi hyvä fiilis”.

Hyvä työilmapiiri oli yläluokassa, mutta siirtyi kokoavaan käsitteeseen ryhmädynamiikan sisälle. Ihmisten kohdatessa tapahtuu paljon, on ympäristöön ja olosuhteisiin liittyviä tekijöitä, mutta ilmassa on paljon toiveita ja odotuksia. Ihmiset kuuluvat eri hierarkioille, jokaisella on oma henkilöhistoriansa eikä tilannetta helpota se, että mukana saattaa olla toisia kulttuureita. Hyvän ilmapiirin rakentaminen alkaa jokaisesta itsestään, mutta myös em. asioiden tunnistamisesta.

Vaihtoehtopedagogiikan sovellusten mahdollisuudet koulussa

Sosiaalipedagogiikka tarjoaa vaihtoehtopedagogiikkana innostamisen ja vaikuttamisen sovellukset kouluun. Erilaisten oppijoiden määrä tutkintoalasta riippumatta vaikuttaa siihen, että vaihtoehtoisia menetelmiä on otettava käyttöön valmistumisen turvaamiseksi. Monella opiskelijalla itseluottamus opiskelijana oli perusopetuksen jälkeen alhainen, mutta vastauksista näkyi onnistumisen tuoma ilo ja lisääntynyt oppiminen. Itseen uskominen näytti kasvavan vastauksista samassa suhteessa onnistumisten kokemusten myötä.

Sosiaalipedagoginen lähestymistapa huomioi asiakasta ja tässä tapauksessa opiskelijaa kokonaisuutena. Viitataan alun teoriaosuuteen sosiaalisen diagnoosin tekemisestä, jotta asiakasta voidaan auttaa parhaalla mahdollisella tavalla, jolloin ensin arvioidaan asiakkaan ja tässä tilanteessa opiskelijan kokonaistilanne haasteineen ja mahdollisuuksineen. Vastausten perusteella opiskelijat toivoivat hyvinkin moni-ilmeisesti vaihtoehtoisia oppimismenetelmiä - ja ympäristöjä, joten esim. monikanavainen opetus erityispedagogiikan puolelta voisi auttaa eri tavalla oppivia oppijoita.

Vaihtoehtoisia pedagogisia menetelmiä kannattaa käyttää hyväksi ammatillisten aineiden opetuksessa, mutta erityisesti matematiikan opiskelussa, joka vastaajien mukaan on hyvin vaikeaa monella opiskelijalla. Vastausten perusteella matematiikan ja erityisesti lääkelaskujen osaaminen aiheutti suurinta innostumista opiskeluista. Lisäksi moni näytti olevan aidosti yllättynyt omasta osaamisestaan. Nimenomaan lääkelaskujen osalta mainittiin useasti opettajan ja kavereiden kannustus ennen koetta.

Muutamassa vastauksessa näkyi opiskelijan persoonaksi ja itseksi kasvamisen keskeneräisyys. Erityisesti sydäntä särkevä kommentti ”tuntuu, että kaikki vihaa mua eikä hyväksy mua sellasena kuin oon” – oli raastava. Tässä kohtaa voisi ajatella, että sosiaalipedagogiikalla voisi olla paljonkin annettavaa persoonakasvatuksen näkökulmasta, jotta jokainen voisi kasvaa itsekseen ja juuri sellaiseksi ihmiseksi, joksi hänen tulisikin kasvaa.

Vuorovaikutuksen syvempi muoto dialogi

Sosiaalipedagogiikka korostaa asiakkaan kohtaamista ja aitoa vuorovaikutusta. Nuorten lausumista nähtiin, että opettajalta toivottiin kuuntelukykyä ja erityisesti kannustavaa

työotetta. Tässä tutkimuksessa kokoavaan käsitteeseen vuorovaikutuksen syvempi muoton eli dialogi. Tämä sisälsi yläluokasta opiskelijan äänen kuulemisen, toiveiden kuulemisen ja vaikuttamisen koulussa.

Lähihoitajaryhmät ovat kooltaan suuria ja siksi opettajan on vaikea huomioida opiskelijoita yksilöllisesti. Lähihoitajakoulutuksessa jakotunteja kuitenkin voidaan käyttää tehostettuun opetukseen, jolloin ryhmäkoko puolittuu. Vastaajien lausumista nähtiin, että jakotunneista nautittiin erityisesti pienemmän ryhmän ja käytännön harjoitusten takia.

Opiskelijat kokivat keskustelun opettajan kanssa tärkeäksi erityisesti vaikuttamisen näkökulmasta. Opiskelijat olivat ”koko poppoolla” halunneet keskustella työssäoppimisajankohdan muutoksista ja hämmästyneet, kun opettaja oli kuunnellut heitä ja vienyt asian eteenpäin koulutuspäällikölle.

Hyvä sosiaalipedagoginen vuorovaikutus perustuu kasvattajan ja kasvatettavan väliseen suhteeseen, joka tulee olla mahdollisimman aito ja dialoginen. Aidossa kohtaamisessa pyritään vaikuttamaan siihen, että asiakas aikanaan löytää itse kasvattajan ohjauksessa tiet parempaan tulevaisuuteen. Aidon kohtaamisen esteenä voi olla kieli- ja kulttuurieroja haittana, sillä 16-19 -vuotiaiden kieli ja ammatillinen ymmärryskyky voivat olla vielä kehittymässä, mutta ihmisen arvokkuuden näkökulmasta kieli on yhteinen. Tämän takia aitoon dialogiin kuuluu erityisen tarkka kuuntelu.

9 TULOSTEN TARKASTELUA

Innostumisen vaikuttimiin, syihin ja innostumisen seurauksiin liittyviä lausumia löytyi yhteensä 28 kappaletta, joista oli kohtuullisen helposti löydettävissä pelkistetyt ilmaukset. Vaikuttamisen sovellus oli hieman hankalampi, mutta siitä saatiin kuusi selkeää ja tutkimuksen kannalta tärkeää lausumaa. Näistä lähdettiin etsimään alaluokkia ja alaluokkien muodostumisen perusteella syntyivät yläluokat. Yläluokista lähdettiin muodostamaan kokoavia käsitteitä, joita saatiin viisi keskeistä käsitettä.

Innostamisen lausumissa korostui ammatillisten opintojen arki. Suurin osa lausumista käsittelee tavallisia hyvään oppituntiin ja opetukseen liittyviä asioita. Tässä kohtaa tutkimusta mietin, kuinka paljon opiskelijan oma sisäinen motivaatio tai sisäinen innostuminen vaikuttaa opintoihin vai olisiko mahdollista, että sosiaalipedagogiikan sovelluksilla voisi olla vielä jotakin uutta annettavaa.

Alun johdannossa pohdin tämän päivän ammatillisen opiskelijan opintojen etenemisen tärkeyttä ja ammatillisen tutkinnon tärkeyttä syrjäytymisen ehkäisyssä. Erilaisten oppijoiden määrä on ollut nopeassa kasvussa ja siksi erilaisten ohjaus-, opetus- ja oppimismenetelmien rooli ja tehtävä on tärkeä.

Tämän tutkimuksen perusteella hyvä opettajuus korostuu. Hyvä opettajuus on hyvin laaja käsite ja pitää sisällään hyvin paljon erilaisia toiveita ja odotuksia, mutta tässä tutkimuksessa hyvässä opettajuudessa korostuivat innostava ja kannustava työote, ryhmää huomioiva opettaja, joustavat oppimisympäristöt huomioiva opettaja ja erilaiset oppijat huomioiva opettaja. Seuraavassa käsitelen kokoavia käsitteitä erillisinä sekä yhdessä saadun yläluokan kanssa, peilaten tuloksia alun sosiaalipedagogiikan teoriaan.

Hyvä opettaja innostajana

Sosiaalipedagogiikan alun teoriaosuudessa kerrottiin innostamisen vaikutuksesta yksilöön. Siteerasin aiemmin jo, että ”ainoastaan ne, jotka ovat innostuneita, voivat antaa kipinän muille”. Tämän tutkimuksen perusteella näyttää siltä, että opettajan kannustamisella ja innostamisella on erityisen suuri merkitys oppilaan oman motivaation kasvuun ja opintojen etenemiseen. Eräs opiskelija kirjoitti:” Opettajat vahvistivat tunnetta, että kaikki menisi hyvin.”

Tästä tutkimuksesta ilmenee toinen perusasia: nuoret oppivat, kun heitä opetetaan hyvin. Tämän päivän opiskelijat toivovat vuorovaikutteista opetusta, jossa otetaan huomioon opiskelijan tavoitteet, opiskelija persoonana ja ympäristö eli tässä tutkimuksessa ryhmä.

Hyvän opettajuuden sisällä oli ansaitusti opiskelijan oppiminen. Vastaajien lausumien perusteella kaikilla oli hyvin vahva halu oppia, kiinnostus alaan ja saada lähihoitajatutkinto suoritettua ajallaan. Silloin kun opiskelijan motivaatio oppimiseen ja alaan on kohdallaan, opettajan on periaatteessa helppo työskennellä. Haasteita kuitenkin riittää, sillä nuoren kasvuprosessi on kesken, ryhmäkulttuuri rakentumisvaiheessa ja itsenäistymisen vaihe alkanut.

Hyvän opettajuuden sisältä löytyi omaksi itseksi kasvaminen, johon avuksi tarvitaan innostajaa, jonka luonteenlaadusta luimme alun teoriaosuudessa sekä välineiksi innostamista ja asioiden tiedostamisen kautta vaikuttamisen halua. Sosiaalipedagoginen ammattihenkilö osaa käyttää persoonallisia ominaisuuksiaan eri menetelmien avulla, jotta päästään parempaan vuorovaikutukseen ja asiakkaan mahdollisimman hyvään itseilmaisuun. (Ranne ym. 2005, 58–58.)

Sosiaalipedagogiikka korostaa Sokrateista ajattelua tulla siksi joka jo on. Samoin se käyttää yhteisöllis-vuorovaikutteista työtettä, jotta kasvatuksen luonne näkyisi ihmisten välisissä vuorovaikutussuhteissa. Tutkimukseen osallistuneiden vastaajien mukaan nuoret toivoivat ja sitä kautta tarvitsisivat erityisesti opettajaa, joka sivistysprosessin tukemisen lisäksi edistäisi myös persoonaksi kasvua. Eräs vastaajista kuvaili hyvän opettajan luonnetta näin:” Opettaja on mukava, eikä vihottele koskaan kenellekää.”

Sosiaalipedagogiikan alun teoriaosuudesta voitiin lukea sosiaalipedagogiikan yhtä aikaisesta sosiaalisesta ja pedagogisesta tavoitteesta. Keinoina tähän melko suureen tavoitteeseen nähdään vain ihmisen kokonaishyvintia huomioiva kasvatus. Tämän takia esim. Hämäläinen (1999, 65) kirjoittaa ihmisen subjektiudesta, jolloin päästään mahdollisimman aikaisin lasten ja nuorten maailmaan vaikuttamaan niihin kokonaistekijöihin, jotka saattavat vammauttaa lasta ja syrjäyttää ikätovereista ja elämästä jo varhaisessa vaiheessa.

Tässä kohtaa tutkimuksen tulosten tarkastelua, mieleen tulee alun teoriaosuuden näkökulma pedagogisesta rakkaudesta, joka voisi parhaimmillaan auttaa lasta syrjäytymästä omasta elämästään. Kokonaishyvinvoinnin perustana on ehyeksi kasvanut ihminen, mutta se taas puolestaan perustuu nuoren kasvun kunnioittamiseen ja nuoreen luottamiseen. Korkeamman minuuden kasvua voisi nimittää pedagogiseksi rakkaudeksi. Tämän tutkimuksen valossa ja erityisesti tässä kohtaa tutkimusta pohdin, että emme tarvitse tarkkuutta uusiin opetussuunnitelmiin, vaan tarkkuutta ihmisyyden käsittämisessä ja kokemisessa. (Skinnari 2004, 49 – 56.)

Teoriaosuuden, personalismin isän Mounierin, mukaan opettajan innostava luonne tai työote auttaa opiskelijoita heidän tavoitteessaan. Jokainen ihminen kuin etsii omaa horisonttiaan ja ihmisellä on sinne pääsemiseen tarvittavat ominaisuudet itsellään. Kurki (2006) jatkaa vielä innostajasta, joka aistii asiakkaan omat toiveet, herkistyy ja sen jälkeen motivoituu toimimaan asiakkaan parhaaksi. Miten tämä asia voitaisiin ottaa huomioon jo opettajien valinnoissa tai koulutuksessa, vai onko kyse jostakin synnynnäisestä ominaisuudesta?

Sosiaalipedagogiikan ja sosiaalityön yhtymäkohta nousee tästä, koska subjektiuden kehittyminen persoonaksi edellyttää vuorovaikutusta toisten ihmisten kanssa. Ihmisyyden paradoksi onkin, että kehittyäkseen ihmiseksi ihminen tarvitsee ensin suhteen toisiin. (Kurki 2006, 45–46.)

Opettaja dialogin ja vaikuttamisen käynnistäjänä

Laursen (2006) kirjoittaa, tähän tutkimukseen sopivasti, opettajan persoonallisuudesta, jolloin opettajan persoonallisilla luonteenpiirteillä on suuri merkitys siinä, miten paljon oppilaat saavat opetuksesta irti. Opettajat, joiden opetuksessa yhdistyvät lämpö ja innostuneisuus, ovat yksinkertaisesti parempia saamaan oppilaansa oppimaan kuin ne, jotka vaikuttavat kylmiltä ja innottomilta. Kyseessä ei siis ole pelkkä asenne, vaan he ilmaisevat innostuneisuutensa luokkahuoneessa ja se ilmenee reippaana energiana. Tällaisella opettajalla on omakohtainen tavoite työssään ja hän haluaa rakentaa kunnioittavan suhteen opiskelijoihin ja osaa myös kunnioittaa opiskelijoiden tavoitteita. (Laursen, 2006, 10 – 11, 53- 55.)

Nivala (2008) kirjoittaa, että oikea dialogi luo turvallisuuden tunteen, joka on taas puolestaan onnistuneen ryhmän peruselementti. Se auttaa opiskelijoita pohtimaan

ajatuksiaan ja rohkeutta vertailla niitä muiden opiskelijoiden käsitysten kanssa. Turvallisuus dialogisuudessa on sitä, että kenenkään ei tarvitse puolustella omia käsityksiään vähättelemällä muiden ajatuksia eikä pelätä itse joutuvansa muiden arvioinnin kohteeksi. (Nivala 2008, 66 – 67.)

Kurki kirjoittaa rinnallakulkijuuudesta vuorovaikutuksen yhteydessä, että asiakastyöntekijä tai tässä tapauksessa opettaja - opiskelija suhteet ovat aitoja ”pedagogisia” suhteita, jos suhde perustuu autenttiseen, tasavertaiseen sinä - minä – dialogiin, jossa jokaisen ihmisen persoonallista arvokkuutta ja autonomiaa kunnioitetaan. Tutkimukseen osallistuneet nuoret olivat kokeneet kuulluksi tulemisen todella tärkeänä asiana. Vasta tämän dialogin kautta opiskelija voi lähteä etsimään omaa elämäntutsumustaan ja tekemään siihen liittyviä valintoja. Työntekijä/opettaja on valmis väistymään, kun ihmisen omat voimavarat ovat lähteneet liikkeelle. (Kurki 2006, 152–154.)

Tutkimuksessa yritettiin nostaa esille erilaisten oppijoiden näkökulmaa, sillä monet vastaajista kokivat olleensa erityisen heikkoja matematiikassa huonosti sujuneen perusopetuksen takia. Aidossa kohtaamisessa yritetään saada epäsuotuisa kehitys kääntymään myönteiseen suuntaan ihmisen arvokkuuden ja ainutkertaisuuden ansiosta. Nämä voisivat mahdollistaa sen, että asiakas voisi löytää omat sisäiset voimavaransa ja oman itsensä. Monet vastaajista olivat kokeneet, että kuuntelu, opetuksen seuraaminen ja opettajan ja ryhmän kannustus olivat auttaneet suorituksissa. Tämä ei kuitenkaan rakennu itsestään, vaan tähän tarvitaan inhimillistä elementtiä ja aitoa ihmisten välistä kohtaamista. (Ranne 2002, 134 – 139.)

Kokemukseni mukaan näin nuoret vaistoavat vielä hyvin aidon opettajan ja aidon kasvattajan. Lisäksi sosiaalialan opiskelijoilla saattaa olla vielä tarkempi ja luontainen ”vainu” ihmisten oikeasta olemuksesta. Ollila (2005) korosti tekstissään, että nuoret vaistoavat rakkauden ja välittämisen, joka on ainoa tapa saada heidät ankkuroitumaan uusiin eteenpäin vieviin asioihin.

Vaikka sosiaali- ja terveysalan lähihoitajakoulutukseen on soveltuvuus- ja pääsykokeet, silti ryhmiin tulee erilaista tukea tarvitsevia opiskelijoita. Heidän erityisosaamisensa on sosiaalisella puolella, mutta niin kuin luimme esim. matematiikassa mutta myös lukuaineissa voi olla suuria ongelmia. Lähihoitajakoulutus on pitkälti kasvatustyötä opetustyön lisäksi, joten heikommastakin lähtökohdasta alalle tullut voi valmistua ajallaan huippuammattilaiseksi, kun hän saa vain tarvitsemansa avun ja tuen. Eräs

vastaaja kirjoitti tutkimuskysymysten ohi minulle seuraavasti:” Pääkopassani oleva apina hakkaa rumpuja mutta ei saa ajatusta aikaan. ”

Nivala (2008, 30) lisää samaan aiheeseen, että sosiaalipedagogiikka korostaa kaiken kasvatustoiminnan vuorovaikutuksellista luonnetta. Tämä viittaa suoraan alussa olevaan teoriaosuuteen sosiaalipedagogiikan pedagogisesta luonteesta. Sosiaalipedagogiikassa vuorovaikutus on vastavuoroista, mutta ei symmetristä, sillä toinen osapuolista on kokeneempi ja hän ohjaa suhteessa kokemattomampaa tämän kasvuun ja kehitykseen.

Tämä vuorovaikutuksellinen luonne korostuu erityisesti nuorisoasteen tutkinnoissa, jolloin opiskelijana on juuri peruskoulusta päässyt nuori. Vaikka opettajalla on kokemuksensa ja koulutuksensa takia laaja osaaminen, hänen pitäisi silti kyetä laskeutumaan nuoren tasolle, tekemään nuoresta sosiaalinen diagnoosi, ottamaan huomioon muuttuvat ja vaikuttavat tekijät nuoren elämässä ja jatkamaan yhteistä matkaa vasta tämän jälkeen.

Tässä tutkimuksessa vaikuttamisen mahdollisuudet koulussa perustuivat osaltaan hyvään vuorovaikutukseen ja sitä kautta dialogin syntymiseen. Aiemmassa teoriaosassa Nivala (2006) korosti, että aktiivinen kansalaisuus, ja tässä tapauksessa aktiivinen opiskelija ja hänen toimintansa tilanteensa korjaamiseksi, edellyttää tietoa ja ymmärrystä yhteisön toiminnasta, sen laeista ja järjestelmistä. Näiden lisäksi tarvitaan myös taitoa ja toimintakykyä, ja nuorten kohdalla todennäköisesti myös rohkaisua. Aktiivinen kansalaisuus edellyttää toiminnallista ulottuvuutta ja se tapahtuu vain harjoittelemalla vaikuttamista, mutta siihen tarvitaan rohkaisun lisäksi paljon rohkeutta.

Kysyttäessä nuorilta omiin opintoihin vaikuttamisesta, he kertoivat pyytäneensä opettajilta vaihtoehtoisia opiskelupaikkoja esim. kirjastosta tai käytävältä. Nuorisoasteen opintojen alkuvaiheessa opiskellaan oppimisesta, joten kurssin myötä nuorilla oli syntynyt ajatus muuallakin oppimisesta kuin vain luokassa. Omiin asioihin vaikuttaminen tarvitsee siis pohjalle opetusta ja ohjausta.

Vaikuttamisen vastauksissa korostui työssäoppimispaikan valinta oman toiveen mukaisesti ja tiettyyn kouluun hakeutuminen. Jotta nuori osaisi ja ymmärtäisi vaikuttaa omaan opiskeluun niinkin tärkeän elementin kuin työssäoppimisen kautta, häntä täytyy rohkaista siihen ja mahdollisesti auttaa paikan etsinnässä. Joissakin nuorten lähihoitajakoulutuksissa työelämäyhteistyöstä vastaavat opettajat hoitavat

työssäoppimispaikkojen haun ja opiskelijoiden värväämisen, mutta vaihtoehtoisesti itse paikan hakemiselle pitäisi olla tilaa. Onnistunut työelämäkokemus nostaa haku- ja valintaprosesseineen varmasti opiskelijan itseluottamusta ja vahvistaa sitä kautta opintojen etenemistä.

Kiihkeässä koulutuskuntayhtymärakentamisbuumissa unohdetaan se, että nuorille on väliä sillä, että myös ammatillista koulutusta on saatavilla kohtuullisten kulkuyhteyksien päässä. Nuoret ammattiin opiskelevat eivät omista vielä autoja ja kevytmoottoriajoneuvoilla ajaminen pitkien matkojen päähän voi olla erityisesti talvella vaarallista ja hankalaa, joka taas helposti johtaa kotiin jäämiseen ja syrjäytymiseen poissaoloina koulusta.

Opettaja ammatillisuuden vahvistajana

Tämä tutkimus käsitteli laajasti sosiaalipedagogiikkaa, sekä ihmisen sosiaalistamista että pedagogista luonnetta. Tutkimuksesta käy ilmi, että vaikka kyseessä oli nuoret vastaajat, ammatillisuus oli vahvasti versoamassa. Useat vastaajat miettivät tulevaisuuttaan päiväkodissa lasten auttajana. Huomioitavaa oli myös se, että vanhuksista tai heidän hoitamisestaan ei kirjoittanut kukaan. Syy siihen saattaa olla se, että opiskelijat opiskelevat vanhuuden teemaa vasta toisena opiskeluvuotena. Nuoret elävät tässä hetkessä ja päivässä, ja nykyisen tutkintorakenteen myötä he opiskelevat tutkintoalakohtaisia kokonaisuuksia, teoriasta käytäntöön ja sitä kautta näyttöön. Haastattelemani nuoret kokivat yksittäiset kurssit, jaksot ja tutkinnon osat tärkeänä, lähinnä opiskelujen etenemisen suhteen. Muutamissa vastauksissa oli lähihoitajakoulutuksen jälkeistä pohdintaa, kuitenkin sillä ehdolla, että kaikki menisi tässä koulutuksessa hyvin.

Sosiaalialan auttamistyön perustana on tahto tehdä työtä toisten hyväksi ja auttamiseksi. Ammatilliseen auttamistyöhön kasvaminen on ammatillisten valmiuksien, mutta myös tietojen ja taitojen, mutta erityisesti ihmisenä kasvamista. Lisäksi ensimmäisen vuoden lähihoitajaopiskelijat joutuvat pohtimaan toisen vuoden erikoistumisestaan ja tekemään tärkeitä valintoja ensimmäisen vuoden keväällä tulevaisuuden suhteen, joten rakentavan palautteen saaminen on ihmisenä kasvun ja ammatillisen kasvun peruskiviä. Hyvä ammatillisuus syntyy vain näiden yhteensovittamisesta. (Laine ym. 2009, 177–182.)

Opettaja ryhmadynamiikan tuntijana

Nuoret vastaajat kertoivat lausumissaan useasti ryhmän ja kavereiden merkityksestä oppimiselle, joka tässä tutkimuksessa nousi kokoavaan käsitteeseen. Opinnäytetyön tekijänä olisin kuitenkin nostanut sen yhteenvedon, vaikka tuloksissa se olisi jäänyt pelkästään yläluokkaan, sillä niin tärkeää on opettajan ryhmadynamiikan ja ryhmän kaksoistavoitteen ymmärtäminen. Ryhmadynamiikka korostuu nuoren opiskelijan ikä- ja kehitystason mukaisista kehityopsykologisista näkökulmista, jolloin ryhmään liittyminen ja roolin saaminen on omaksi itseksi kasvamisen perustehtävä. Jauhiainen & Eskola (1994) kirjoittavat, että johonkin liittyminen, kuuluminen, hyväksytyksi tuleminen, osallistuminen ja vaikuttaminen ovat yksilön kehittymiselle välttämättömiä asioita. He korostavat, että ryhmä on aina itsetuntemuksen lisäämisen eli reflektion väline, jolla tavoitellaan tietoista ja kriittistä syventymistä oman toiminnan tarkasteluun. (Jauhiainen & Eskola 1994, 16 – 18.)

Nivala (2006) korosti alun teoriaosuudessa, että vain onnistuneiden ryhmäkokemusten myötä ihminen saa kokemuksen siihen, mitä hän on suhteessa toisiin. Opettaja siis ryhmadynamiikan osaajana on paljon vartijana.

Nuoret elävät ristiriitaista elämää omassa ryhmäkäsityksessään, toisaalta ilman ryhmää ei voi olla ja siihen pitää päästä hinnalla millä hyvänsä ja toisaalta nuori haluaisi olla yksilöllinen ja erottua yksilönä omassa ryhmässään. Tässä ristipaineessa ja erityisesti tämän tutkimuksen edetessä kävi ilmi, että ryhmä ja kaverit ovat merkittävässä roolissa oppimisessa, innostumisessa ja kokeiden läpäisyssä.

Nivala (2006) kirjoitti alun teoriaosuudessa sosiaalisesta pääomasta, jonka hyvä opettaja voisi ottaa ryhmadynamiikan ohella oppimisprosessiin. Sosiaalisella pääomalla tarkoitettiin kaikenlaista verkostoitumista, jolla päästää vahvistamaan yksilön ja ryhmän identiteettiä ja joka helpottaa yhteiseen päämäärään pääsemistä. Tämä edellyttää kuitenkin opettajalta ryhmäläisten osaamisten ja vahvuuksien tuntemista sekä niiden valjastamista yhteiseen käyttöön. Tätä voidaan nimittää myös me-hengeksi, jolloin ajatuksesta tulee tutumpi ja helpompi. Eräs vastaaja kirjoitti: ”Ryhmäni vaikutti siihen, että meillä oli hyvä yhteishenki ja oli mahtavaa olla yhdessä.”

Nuorten lähihoitajaopiskelijoiden lausumista näkyi, että joillakin tunneilla oli ollut todella kivaa ja nuoret olivat oppineet erityisesti jakotunneilla paljon uusia käytännön

asioita. Opettajan olisi hyvä muistaa, että oppiminen ei välttämättä kärsi tai hidastu, vaikka opiskelijoilla olisi kivaa. Lopputulos voi olla päinvastainen.

Ryhmädynamiikan ymmärtämisessä, varsinaiseen tavoitteeseen pääsemisessä ja psykososiaalisessa tavoitteessa, on erittäin tärkeää ymmärtää turvallisen ryhmän merkitys osallistujille. Ryhmä, joka on huonosti johdettu, päämäärätiedoton tai ryhmän roolit ovat epäselvät, aiheuttaa suurta turvattomuutta jäsenilleen. Tämän takia innostaminen ja vaikuttaminen ovat loistavia välineitä hyvään tavoitteeseen pääsemisessä, jossa ryhmätyöskentely on yksi malli ja menetelmä. (Aalto 2005)

Opettaja vaihtoehtopedagogiikan osaajana

Tässä tutkimuksessa vaihtoehtopedagogiikalla tarkoitetaan erityisesti sosiaalipedagogiikkaa ja sen sovellusten eli innostamisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Sosiaalityön vaatimukset kohdistuvat usein valmiuksiin ja menetelmiin, jotka korostuvat marginaalissa elävien ihmisten kanssa. Tehtävänä on parantaa ihmisten sosiaalista ympäristöä niin, että elämänlaatu ja elämän merkityksellisyys voisivat kasvaa.

Ranne (2005) kirjoittaa Bent Madsenin kehittämästä ammatillisen pätevyyden mallista, jolloin työntekijää ohjaisi toimintapätevyys eli ammatillinen käyttöteoria, joka muodostuisi tuottavasta, ilmaisullisesta, kommunikatiivisesta, analyttisestä ja reflektiivisestä pätevyydestä. Toimintapätevyys ei kuitenkaan ole onneksi pakollinen kaava tai ominaisuus vaan voi näyttäytyä ihmisen tai tässä tapauksessa opettajan henkilökohtaisina vahvuuksina. Yhdistävä tekijä näille pätevyysalueille on luova ajattelu itsen ja ympäristöön, joka on vaihtoehtopedagogiikan kantava ajattelumalli.

Luovasta ajattelusta muodostuu hyvä, uudenlainen ajattelu ja toimintatapa. Vaikka meillä Pisa-tutkimukset vielä hehkuttavat nuorten pärjäämistä, olemme pitkään toisen asteen koulutuksissa pohtineet osaamisen laskemista ja syitä siihen. Voivottelu ei kuitenkaan auta, vaan on otettava kaikenlaiset uudet pedagogiset menetelmät rohkeasti käyttöön ja ajateltava luovasti.

Vaihtoehtopedagogiikan alta yläluokasta löytyivät erilaiset oppijat. Nykyinen integraatio ja inklusioajattelu tarkoittavat kaikkien yhteistä koulua. Ajatuksena tämä on erinomainen, mutta käytännössä monesti hankalaa. Nuorten ongelmat ovat moninaistuneet, vaikeutuneet ja päällekkäistyneet, jolloin puhutan komorbiditeetistä.

Ammatillisissa oppilaitoksissa ammatilliset erityisopettajat huolehtivat erilaisista oppijoista, mutta tuen tarvitsijoiden on ollut jatkuvassa kasvussa, jolloin avun määrä ja laatu väkisinkin heikkenee. Erilaisen oppijan pitäisi olla hyvin itseohjautuva ja hänen pitäisi saada jo perusopetuksen puolelta valmiudet itsenäiseen työskentelyyn, rohkaisua haasteisiin ja innostusta uusiin asioihin. Ammatillisissa opinnoissa aineopettajina erityisopettajia on hyvin vähän, joten opiskelijan mahdollisimman suuri itseohjautuvuus auttaa pitkälle.

Vaihtoehtopedagogiikkoja on saatavilla useita niin kuin myös ohjausteorioita, mutta tässä tutkimuksessa lähitarkastelussa on ollut sosiaalipedagogiikka ja sen sovellukset innostaminen ja vaikuttaminen. Näyttää vahvasti siltä, että sekä innostaminen että vaikuttaminen ovat hyvinkin käyttökelpoisia välineitä arjessa, koulussa ja oppimisessa. Innostamisella näyttää olevan suora vaikutus lisäinnostumiseen ja vaikuttaminen voisi tuoda sekä yksilön että ryhmän sekä koko yhteisön elämään ja arkeen uusia mahdollisuuksia. Talouden epävakauden tilassa on myös hyvä muistaa, että ne ovat ilmaisia keinoja eivätkä vaadi osajaltaan kuin halua, innostumista ja asenteen muutosta nuorten hyväksi. Siis sitä oikeaa välittämistä.

10 POHDINTAA

Tutkimukseni käsitteli Tampereen seudun ammattiopiston ensimmäisen vuoden sosiaali- ja terveysalan lähihoitajaopiskelijoita. Tässä tutkimuksessa lähdettiin kysymään 16-19-vuotiailta ensimmäisen vuoden lähihoitajaopiskelijoilta miten opiskelija voi vaikuttaa omiin opintoihinsa ja mikä opiskelijoita innostaa koulussa. Tuloksista toivottiin selkeitä innostumiseen liittyviä asioita sekä konkreettisiä asioita, joilla nuoret ovat voineet vaikuttaa omien opintojensa etenemiseen. Näiden vastausten perusteella voitaisiin lähteä miettimään uusia menetelmiä nykynuorten opettamiseen, uudenlaisia ajattelutapoja erilaisten oppijoiden kohtaamiseen, uusia vaikuttamismahdollisuuksia kouluun sekä uusia työkaluja hektiseen koulu- ja opetusarkeen.

Tutkimuksen tekeminen on ollut erittäin mielenkiintoinen, mukaansatempaava ja opettavainen prosessi. Tarvitsemani sosiaalipedagoginen teoria oli helposti löydettävissä, sillä Suomessa on vain kourallinen alan tieteentekijöitä. Kuitenkin oppilaitosdiakonian kristillisen ihmiskäsityksen, jossa korostuvat vuorovaikutus ja välittäminen, läsnäolo, tavoitettavuus, oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, toisen kunnioittaminen, kumppanuus, vaikuttaminen ja koskemattomuus liittäminen osaksi työtä on ollut hankalaa, sillä sosiaalipedagogiikka teoriana ja käytännön sovelluksena näyttää esiintyvän aivan samanlaisena, mutta ilman kristillistä luonnetta.

Sosiaalipedagogiikka tieteenä ja vaihtoehtopedagogiikkana voisi tuoda hyvän lisän kasvatukseen ja opetukseen. Ammatillinen koulutus on isojen haasteiden edessä ja nyt tarvitaan kokoavaa vaihtoehtoista pedagogiikkaa, joka voi auttaa opiskelijaa kasvamaan persoonaksi ja toimivaksi osaksi yhteiskuntaa. Sosiaalipedagogiikka näyttää tarjoavan siihen hyvät välineet, innostamisen ja vaikuttamisen sovellukset. Lisäksi sosiaalipedagogiikan vahvuuksiin voi laskea personalismin eli itseksi kasvamisen teeman ja vaikuttamisen näkökulman.

Lisäksi oma alani erityispedagogiikka ja sosiaalipedagogiikka näyttävät kulkevan käsi kädessä. Erilaisten oppijoiden määrä on kasvussa integraation ja yhteiskunnallisten muutosten myötä ja silloin tarvitaan erityisesti vuorovaikutusta syvempää dialogia ja aitoa rinnallakulkijuutta. Teemojen sisältö tunnetaan, mutta tasavertainen aito

kohtaaminen ja halu siihen ovat oikeasti niitä asioita, joiden varaan suunnitelmat voidaan rakentaa.

Lisäksi oppilaitosdiakonia tarjoaa uusia, hienoja mahdollisuuksia oppilaitoksen arkeen, niin opiskelijoille kuin henkilökunnallekin. Kyseessä on eri oppilaitosten toimintakulttuurit, mutta onneksi ne ovat olleet muutoksessa uudenlaisen moniammatillisen ja rajat ylittävän keskustelun ansiosta. Näyttää siltä, että heikompiosaiset ovat niitä samoja ihmisiä, jotka ovat monessa muussakin asiayhteydessä avun tarvitsijoita. Nuoriin vaikuttamalla ja heitä auttamalla apu ei mene koskaan hukkaan, vaan tulee monenlaisena hyvänä takaisin.

Lisäksi koko tutkimuksen ajan sosiaalityön, oppilaitosdiakonian, varsinaisen tutkimuksen sekä opettamisen ja ohjauksen eettiset arvot ovat kulkeneet tutkimuksen rinnalla. Tämän takia kaikkien opetus- ja kasvatustyössä olevien pitäisi kyetä pohtimaan omia eettisiä taustojaan ja toimintamallejaan, sillä eettisyys pakottaa kaikenlaisen opetuksen ja kasvatuksen hyvän elämän palvelukseen. Tämän takia opettajan tulisi pohtia omien tapojensa luonnetta, ajattelun ja toimintansa takana olevaa arvomaailmaa. Opettajalla tulisi olla sisäistynyt näkemys siitä, millaista kasvun suuntia pidetään hyvinä ja arvokkaina ja miten arvokkaat asiat keskustelevat keskenään.

Itse oppilashuoltoryhmissä työskennelleenä ja epävirallista oppilaitosdiakoniatyötä tehneenä tiedän nuorten tarvitsevan apua. He tarvitsevat apua ihan tavallisiin elämönhallinnallisiin asioihin, mutta neuvoja taloudellisiin asioihin ja yleensä mieltä askarruttaviin elämän asioihin. Haastattelemanani oppilaitosdiakoniatyötä tekevät jäävät tässä tutkimuksessa nimettömäksi, mutta tämän tutkimuksen jälkeen tulen auttamaan heitä jalkautumisessa toisen asteen oppilaitokseen ja pyytämään heiltä rohkeammin apua moneenkin asiaan. Lisäksi esittelemässäni artikkelissa oli mielenkiintoinen näkökulma opettajien jaksamisen ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Oppilaitosdiakoniatyö voisi toimia myös opettajien tukena opiskelijoiden hyväksi.

Tämän päivän nuoret opiskelijat ja erityisesti erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat tarvitsevat erityisen paljon kokonaishyvinvointia tukevia opetus- ja ohjausmenetelmiä, mutta erityisen paljon innostamista ja kannustamista. Valitettavasti he jäävät liian usein tukea, ohjausta, nähdyksi ja kuulluksi tulemista vaille. Jokaisessa opiskelijassa ja jokaisessa nuoressa on hiomaton timantti sisällä, ja sen löytämiseksi tarvitaan kokonaisvaltaista rakkauteen perustuvaa pedagogiikkaa.

LÄHTEET

- Aalto, Mikko. 2000. Ryppäästä ryhmäksi. My Generation. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Alasuutari, Pekka. 2007. Yhteiskuntateoria ja inhimillinen todellisuus. Helsinki: Gaudeamus.
- Alasuutari, Pertti. 1993. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.
- Diakoniatyötä oppilaitoksessa? 2011. Viitattu 9.11.2013.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.pdf>
- Diakoniatyöntekijän eettiset ohjeet. 2011. Viitattu 9.11.2013. Diakoniatyöntekijöiden liitto. <http://www.tampereenhiippakuntadiakoniatyontekijan-eettiset-ohjeet/>
- Eskola, Jari. 1997. Eläytymismenetelmäopas. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Eskola, Jari. & Suoranta, Juha. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Giddens, Anthony. 2004. Yhteiskuntateorian keskeisiä ongelmia: toiminnan, rakenteen ja ristiriidan käsitteet yhteiskunta-analyysissä. Helsinki: Otava.
- Heikkinen, Hannu, L.T. 2010. Tarinan mahti – Narratiivisuuden teemoja ja muunnelmia. Tiedepolitiikka 25 (4), 47–49.
- Hämäläinen, Juha. & Kurki, Leena. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY
- Hämäläinen, Juha. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio:Kuopion yliopisto.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula. 2001. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Jauhiainen, Riitta & Eskola, Marjatta. 1994. Ryhmäilmiö. Juva: WSOY
- Järvinen, Pertti. 2000. Tutkimustyön metodeista. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Kirkon ulkomaanapu. 6/2013. Viitattu 9.11.2013
<http://www.kirkonulkomaanapu.fi/fi/tyomme/vaikuttamistyo/?id=34/>
- Kurki, Leena & Nivala, Elina. (toim.) 2006. Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Kurki, Leena. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Tammerpaino.
- Kurki, Leena; Nivala, Elina & Sipilä – Lähdekorpi, Pirkko. 2006. Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Helsinki: Finn Lectura. (Hakapaino Oy.)
- Kuula, Arja. 2006. Tutkimusetiikka. Aineiston hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Kyngäs, Helvi. & Vanhanen, Liisa.(1999) Sisällön analyysi. Hoitotiede 11(1), 3 – 12.

- Laine, Anne; Ruishalme, Outi; Salervo, Pirjo; Siven, Tuula & Välimäki, Päivi. 2009. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveystalalla. Helsinki: WSOY.
- Laursen, Per. 2006 Aito opettaja. Opas autenttiseen opettajuuteen. Keuruu: Otavan Kirjapaino OY.
- Nivala, Elina. 2008. Kansalaiskasvatus globaalien ajan hyvinvointiyhteiskunnassa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Nummenmaa, Anna Raija & Korhonen, Päivi-Katriina. 2002. Sukupuolisensitiivinen ohjaus. Teoksessa Ohjaus ammattina ja tieteenalana 1. s. 70–76. Juva: PS-kustannus.
- Nygvist, Leena. 1998. Sosiaalipedagogiikka ja sosiaalityö. Julkaisussa Ranne – Lundmark, K. & Uusitalo, S. 1998. (toim.) Suomalaista sosiaalipedagogiikkaa kehittämässä. Raportti valtakunnallisilta sosiaalipedagogisilta päiviltä. Suomen sosiaalipedagoginen seura ry.
- Ollila, Maija-Riitta. 1992. Hyvän elämän taito. Teoksessa I. Halonen, T. Airaksinen & I. Niiniluoto (toim.) Helsinki: Suomen filosofinen yhdistys.
- Palmer, Parker, J. 1993. Viitattu 9.11.13. Saatavilla osoitteessa <http://www.couragerenewal.org>.
- Ranne, Kaarina; Sankari, Anne; Rouhiainen - Valo, Tuula & Ruusunen, Tuula. (toim.) 2005. Sosiaalipedagoginen Ammatillisuus. Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Kokemäki: SPOY
- Ranne, Kaarina. 2002. Sosiaalipedagogiikan ydintä etsimässä. Sosiaalipedagogiikka suomalaisten ja ruotsalaisten asiantuntijahaastattelujen sekä dokumenttien valossa. Akateeminen väitöskirja. Turku: Painosalama Oy.
- Rostila, Ilmari. 1991. Grounded Theory – lähestymistavasta. Teoksessa Syrjälä, L. & Merenheimo, J. (toim.) Kasvatustutkimuksen laadullisia lähestymistapoja, 65 - 79. Oulu: Oulun yliopisto.
- Ruponen, Ritva; Nummenmaa, Anna Raija & Koivuluhta, Merja. 2002. Ryhmäohjaus muutoksen mahdollisuuden maailmassa. Teoksessa Ohjaus ammattina ja tieteenalana 1. s. 162–167. Juva: PS-kustannus.
- Skinnari, Simo. 2005. Pedagoginen rakkaus. Juva: PS-kustannus.
- Stenberg, Katariina. 2011. Riittävän hyvä opettaja. Juva: PS-kustannus.
- Suomen Lähetysseura. i.a. Viitattu 20.10.2013. Saatavilla osoitteesta: <http://www.suomenlahetykseura.fi/sivut/tyomme/vaikuttamistyo/>
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Turunen, Kari, E. 1990. Ihmisen ymmärtäminen. Jyväskylä: Atena kustannus.

LIITE 1: Tutkimuksen kehyskertomukset

TUTKIMUKSEN KEHYSKERTOMUKSET

Opiskelen DIAKissa Porin toimipisteessä muuntokoulutuksessa sosionomiksi (AMK) ja diakoniksi. Teen opinnäytetyötä sosiaalipedagogiikan sovelluksista, innostamisesta ja vaikuttamisesta. Ole ystävällinen ja kirjoita tietokoneella word-ohjelmalla kehyskertomuksien jatkoksi ajatuksia ja tapahtumia joko tilannetta edeltävältä ajalta tai sen jälkeen. Vain mielikuvitus on rajana! Aikaa kertomuksen kirjoittamiseen on 30 min. Opettaja kerää kirjoitukset kirjoittamisen jälkeen ja toimittaa ne allekirjoittaneelle.

Kehyskertomus 1. Muistele tilannetta, kun olet koulussa kokenut vaikuttamisen mahdollisuutta omiin opintoihisi. Olo oli päivän jälkeen tyytyväinen ja sinusta tuntui, että valmistut varmasti ajallasi. Kirjoita, mitä sinä teit, mitä muut opiskelijat tekivät, mitä opettaja teki vai tapahtuiko koulussa jotakin muuta, joka aiheutti kokemuksen, että tekemisillä tai ajatuksilla voi vaikuttaa koulupäivään, opintoihin tai jopa valmistumiseen.

Kehyskertomus 2. Mieti tilannetta, kun olet koulussa ollut erityisen innostunut jostakin. Mitä tapahtui ennen sitä, sen aikana ja sen jälkeen. Kuka tai ketkä vaikuttivat innostumisen tunteeseen? Mitä hyvää seurasi innostumisesta?

KIITOS VASTAUKSESTASI!

Teija Halkola, erityisopettaja

Liite 2: Alkuperäiset lausumat ja niistä muodostuneet pelkistetyt ilmaukset

Analyysiyksikkö innostamisen kysymyksistä	Pelkistetty ilmaisu
<p>”jakotunti innostaa käytännön harjoittelun takia”</p> <p>”ryhmätyöt muualla kuin luokassa”</p>	<p>Jakotunnit innostaa käytännön harjoittelun takia</p> <p>Ryhmätöiden tekeminen</p>
<p>”olin innostunut matikan osaamisestani ja opettaja päästi minut rästikoepäivään testaamaan osaamiseni.”</p>	<p>Henkilökohtaiset polut</p>
<p>”tunneilla oli kivaa opettajien ja kavereiden takia”</p> <p>”hyvän opettajan ja kavereiden innostamana jaksan opiskella paremmin ja kuunnella koko ajan”</p> <p>”mukava opettaja ja rento tunnelma”</p> <p>”kivat tehtävät”</p> <p>”opettaja innostaa kannustamalla”</p> <p>”opettajat vahvistivat tunnetta ja oma onnistuminen vahvisti tunnetta, että haluan päiväkotiin töihin”</p> <p>”opettajat ja kaverit kannustivat, jonka avulla pääsin kokeista läpi”</p>	<p>Kivat tunnint opettajien ja kavereiden takia</p> <p>Opettajan innostus auttamaan opiskelemaan ja kuuntelemaan paremmin</p> <p>Mukava opettaja, rento tunnelma</p> <p>Kivat tehtävät</p> <p>Opettajan kannustus</p> <p>Opettajien vahvistus ja oma onnistuminen varmistivat halua päiväkotiin töihin</p>

<p>”hyvät tunnit saivat aikaan motivaatiota ja uskomista itseän”</p>	<p>Kannustaminen auttoi kokeiden läpäisyssä</p> <p>Sisäisen motivaation kasvaminen ja itseän uskominen</p>
<p>”kuuntelin ja se auttoi todella paljon”</p> <p>”lempiaineeni tunnilla jaksan keskittyä opiskeluun”</p> <p>”osaamisen tunne helpotti oppimista ja kokeen läpäisyä”</p> <p>”olin tyytyväinen, koska olin panostanut täysillä ja sain tavoittelemani numeron”</p> <p>”innostuin lääkelaskuista, koska yllätyksekseni osasinkin niitä”</p> <p>”innostuin lääkelaskuista, koska osasin niitä, vaikkakin matikasta pidäkään”</p> <p>”lasten kasvatuksesta opiskelu innostaa”</p>	<p>Kuuntelu auttaa</p> <p>Lempiaineen opiskelu ja keskittyminen</p> <p>Osaamisen tunne ja kokeen läpäisy</p> <p>Työpanos tuotti tulosta</p> <p>Innostuminen lääkelaskuista</p> <p>Yllättävää osaamista</p> <p>Läkelaskuosaaminen</p> <p>Opiskelu lasten kasvatuksesta innostaa</p>
<p>”innostunut top-jakson alkamisesta”</p> <p>”en tuntenut ketään, mut otettiin silti top-paikassa hyvin vastaan”</p> <p>”top-jakson jälkeen opiskelu oli vieläkin hausempaa”</p>	<p>Työssäoppimisen alku innostaa</p> <p>Työpaikan vastaanotto</p> <p>Opiskelun jatkuminen top-jakson jälkeen</p>

<p>”harjoittelu päiväkodissa innostaa”</p>	<p>Työharjoittelu innostaa</p>
<p>”päiväkodissa työskentely oli ihanaa, koska siellä näki työn tuloksen”</p> <p>”pystyi auttamaan lapsia asioissa, mitä niin pienet eivät vielä osaa”</p> <p>”olen innostunut, koska pääsin haluamalleni alalle ja haluamaani kouluun”</p> <p>”päiväkodissa työskentely on ihanaa!”</p> <p>”haluan työskennellä lasten parissa”</p>	<p>Ihanaa nähdä työn tulos</p> <p>Pienten lasten auttaminen</p> <p>Haluamalle alalle ja kouluun pääseminen</p> <p>Päiväkodissa lasten kanssa työskentely on ihanaa</p>
<p>”olin innostunut ensiavun tunneilla, koska asiat mitä käytiin läpi, olivat kiinnostavia mahdollisen ensihoidon alaa varten”</p>	<p>Ensiapu kiinnostaa mahdollisen ensihoidon takia</p>
<p>Analyysiyksikkö vaikuttamisen kysymyksistä</p>	

<p>”keskustelimme koko poppoolla ja ryhmänohjaaja lupasi ajaa asiaa eteenpäin”</p> <p>”olen toivonut voivani vaikuttaa top-paikan valintaan ja opiskelutapoihin”</p> <p>”voisi opiskella käytävässä ns. omassa porukassa ja toteuttaa omaa opiskelutyylää”</p> <p>”saimme itse osallistua päätöksentekoon”</p>	<p>Keskustelu koko poppoolla</p> <p>Opettaja lupasi viedä asiaan eteenpäin</p> <p>Toive vaikuttaa top-paikan valintaan ja opiskelutapoihin</p> <p>Opiskelua käytävässä omassa porukassa ja omalla opiskelutyylillä</p> <p>Saa osallistua päätöksentekoon</p>
<p>”olen vaikuttanut niin, että olen hakeutunut haluamalleni alalle ja haluamaani kouluun”</p>	<p>Hakeutuminen haluamalle alalle ja haluamaan kouluun</p>
<p>”hyvä ryhmä vaikutti hyvään yhteishenkeen, ikävä ryhmää ja mahtavia tunteja”</p>	<p>Hyvän ryhmän vaikutus yhteishenkeen</p> <p>Ikävä ryhmää ja mahtavia tunteja</p>

Liite 3: Alaluokkien muodostaminen pelkistetyistä ilmauksista

Pelkistettyjä ilmauksia innostamisesta	Alaluokka
<p>Jakotunnit innostaa käytännön harjoittelun takia</p> <p>Ryhmätöiden tekeminen</p>	<p>Erilaisia tapoja oppia</p>
<p>Henkilökohtaiset polut</p>	<p>Opiskelijan kokonaistilanteen hahmottaminen</p>
<p>Opettajan innostus auttaa opiskelemaan ja kuuntelemaan paremmin</p>	<p>Opettajan vuorovaikutustaidot</p>
<p>Kivat tehtävät</p>	<p>Opetussuunnitelma</p>
<p>Opettajan kannustus</p> <p>Opettajien vahvistus ja oma onnistuminen vahvistivat halua päiväkotiin töihin</p> <p>Kannustaminen auttoi kokeiden läpäisyssä</p>	<p>Opettajan kannustaminen</p>
<p>Mukava opettaja, rento tunnelma</p> <p>Kivat tunnit opettajien ja kavereiden takia</p>	<p>Työilmapiiri</p>
<p>Sisäisen motivaation kasvaminen ja itsen uskominen</p>	<p>Itseluottamus opiskelijana ja motivaation kasvu</p>

Kuunteleminen oppitunnilla Lempiaineen opiskelu ja keskittyminen	Opiskelijan ammatillinen kasvu
Osaamisen tunne ja kokeen läpäisy	Opintojen eteneminen
Tyytyväisyys, täysillä panostaminen ja tavoiteltu numero	Tavoitteeseen pääseminen
Innostuminen lääkelaskuista Opiskelu lasten kasvatuksesta innostaa	Innostuminen ammatillisista aineista
Läakelaskuosaaminen Yllätykseksi osasinkin!	Matematiikan vaikeus
Työssäoppimisen alku innostaa	Työssäoppimisen ohjaus
Työpaikan vastaanotto	Työelämätietous
Opiskelun jatkuminen top-jakson jälkeen Työharjoittelu innostaa	Onnistunut työssäoppiminen innostaa
Päiväkodissa työskentely on ihanaa Ihanaa nähdä työn tulos Pienten lasten auttaminen Haluumalle alalle ja kouluun	Sosiaaliala

pääseminen	
Päiväkodissa lasten kanssa työskentely on ihanaa	Lasten kanssa työskentely kiinnostaa
Ensiapu kiinnostaa mahdollisen ensihoidon takia	Osatutkintojen merkitys
Vaikuttamisen pelkistetyt lausumat	
Keskustelu koko poppoolla	Keskustelun tärkeys
Opettaja lupasi viedä asiaan eteenpäin	Opiskelijan äänen kuuleminen
Toive vaikuttaa top-paikan valintaan ja opiskelutapoihin	Opiskelijan omat toiveet top-paikan suhteen
Opiskelua käytävässä omassa porukassa ja omalla opiskelutyylillä	Toiveiden kuuleminen
Saa osallistua päätöksentekoon	Vaikuttaminen koulussa
Hyvän ryhmän vaikutus yhteishenkeen	Toimiva ryhmä

Ikävä ryhmää ja mahtavia tunteja	Ryhmän psykososiaaliset tavoitteet
Roolit ryhmässä	Ryhmädynamiikan tunteminen

Liite 4: Alaluokkien yhdistäminen yläluokiksi

Alaluokka innostamisen kysymyksistä	Yläluokka
1. Erilaisia tapoja oppia 2. Opettajan kannustus 3. Opettajan vuorovaikutustaidot	1.Opettajan pedagoginen osaaminen
4. Työssäoppimisen ohjaus 5. Onnistunut työssäoppiminen innostaa	2.Ammatillinen kasvu, alan varmistuminen
6. Opiskelijan kokonaistilanteen hahmottaminen 7. Itseluottamus opiskelijana ja motivaation kasvu	3. Kohti omaksi itseksi kasvamista
8. Työilmapiiri 9. Toimiva ryhmä 10. Ryhmän psykososiaaliset tavoitteet 11. Ryhmädynamiikan tunteminen	4.Ryhmätoiminnan perusteet
12. Opiskelijan ammatillinen kasvu 13. Innostuminen ammatillista aineista 14. Matematiikan vaikeus	5.Eri tavalla oppivat, erilaiset oppijat
15. Opintojen eteneminen 16. Tavoitteeseen pääseminen 17. Opiskelijan omat toiveet top-paikan suhteen	6.Opiskelijan oppiminen
18. Työelämätietous 19. Sosiaaliala 20. Lasten kanssa työskentely kiinnostaa	7.Sosiaalialan ammatillisuus

21. Opiskelijan äänen kuuleminen 22. Toiveiden kuuleminen 23. Vaikuttaminen koulussa	8. Vaikuttamisen mahdollisuudet koulussa
24. Osatutkintojen merkitys 25. Opetussuunnitelma	9. Tutkinto ja valmistuminen